

**ZASADY PODLEGANIA UBEZPIECZENIOM
SPOŁECZNYM
I UBEZPIECZENIU ZDROWOTNEMU ORAZ
USTALANIA PODSTAW WYMIARU SKŁADEK.**

Poradnik

Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalania podstawy wymiaru składek.

data aktualizacji: 1.01.2023 r.

Poradnik jest dostępny bezpłatnie w serwisie www.zus.pl

WAŻNE

Poradnik odnosi się do aktualnego stanu prawnego.

Informacje, które dotyczą nieobowiązującego stanu prawnego zawarte są w poprzedniej wersji poradnika (patrz [Archiwum poradników](#))

Spis treści

I. Słowniczek.....	4
II. Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym	5
III. Okresy podlegania ubezpieczeniom społecznym	12
Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	12
Dobrowolne ubezpieczenia społeczne	16
IV. Omówienie wybranych tytułów do ubezpieczeń społecznych	18
1. Pracownik.....	18
2. Osoby wykonujące umowę zlecenia, umowę agencyjną lub inną umowę o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia (zawarte z innym podmiotem niż pracodawca ani niewykonywane na rzecz pracodawcy).....	20
3. Prowadzenie pozarolniczej działalności.....	24
V. ZBIEG TYTUŁÓW DO UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	33
VI. WYSOKOŚĆ SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE	53
VII. ZASADY FINANSOWANIA SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE.....	53
VIII.Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne	67
1. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników, osób wykonujących pracę nakładczą, członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych, osób wykonujących odpłatnie pracę w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania oraz członków rad nadzorczych wynagradzanych z tytułu pełnienia tej funkcji.	67
2. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.	75
3. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla pozostałych grup ubezpieczonych	76
4. Roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe.....	87
5. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i ubezpieczenie wypadkowe	89
IX. WYBRANE ZAGADNIENIA Z ZAKRESU UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO	89
1. Zasady podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu.....	89
X. Podstawa prawna.....	98

I. Słowniczek

Użyte w poradniku pojęcia i skróty oznaczają:

ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Ubezpieczeni - osoby podlegające co najmniej jednemu z ubezpieczeń społecznych, tj. ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, ubezpieczeniom chorobowemu i wypadkowemu lub ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę - kwota minimalnego wynagrodzenia, o którym mowa w ustawie z 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207, z późn. zm.).

Ubezpieczenia społeczne - ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe, regulowane ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1009, z późn. zm.),, zwana dalej **ustawą o s.u.s.**

Zasiłki - zasiłki i świadczenie rehabilitacyjne z ubezpieczenia chorobowego oraz ubezpieczenia wypadkowego.

Ubezpieczenie zdrowotne - ubezpieczenie określone ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2561, z późn. zm.) dalej **ustawa o szofzśp.**

NFZ -Narodowy Fundusz Zdrowia.

Ustawa wypadkowa - ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2189, z późn. zm.),

Prawo przedsiębiorców - ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2023 r. poz. 221)

Ustawa o CEIDG - ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (Dz.U. z 2022 r. poz. 541, z późn. zm.),

II. Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym

Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym z poszczególnych tytułów do ubezpieczeń podane zostały w poniższej tabeli.

Użyte w tabeli symbole oznaczają:

O - ubezpieczenie obowiązkowe,

D - ubezpieczenie dobrowolne (na wniosek ubezpieczonego),

N - ubezpieczony z danego tytułu nie podlega określonemu ubezpieczeniu (ani dobrowolnie, ani obowiązkowo).

Treść przypisów zamieszczona została pod tabelą

Ważne!

- Jeśli ubezpieczony ma więcej niż jeden tytuł do ubezpieczeń prosimy o zapoznanie się także z rozdziałem Poradnika opisującym zasady rozstrzygnięcia zbiegów tytułów ubezpieczeń.
- Zwróć uwagę na to, że dobrowolne ubezpieczenie chorobowe z danego tytułu występuje wyłącznie, jeśli ubezpieczony podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym obowiązkowo.
- Ubezpieczeniu wypadkowemu z danego tytułu podlegają osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym obowiązkowo lub dobrowolnie.

Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym				
Ubezpieczony	Rodzaj ubezpieczenia			
	emerytalne	rentowe	chorobowe	wypadkowe
Pracownik	O	O	O	O
Osoba wykonująca pracę nakładczą	O	O	D	N
Członek rsp lub skr¹	O	O	O	O
osoba wykonująca umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia oraz osoby z nimi współpracujące -	O	O	D	O

¹ **członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej**, innej spółdzielni zajmującej się produkcją rolną oraz spółdzielni kółek rolniczych, zajmujących się produkcją rolną, działających zgodnie z art. 138-178 oraz art. 180 § 3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze, który wykonuje pracę na rzecz spółdzielni na innej podstawie niż stosunek pracy lub wytwarza na jej rzecz produkty rolne w prowadzonym przez siebie gospodarstwie, oraz traktowane na równi z tymi członkami spółdzielni inne osoby, które wykonują pracę w spółdzielni lub gospodarstwie rolnym spółdzielni na innej podstawie niż stosunek pracy, niebędące jej członkami i wynagradzane według zasad obowiązujących członków spółdzielni, w tym kandydaci na członka spółdzielni.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność	O	O	D	O
Osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność, oraz osobą fizyczną korzystającą z „ulgi na start” ²	O	O	D	O
Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą w okresie niepodlegania obowiązkowym ubezpieczeniom w związku z zawieszeniem wykonywania działalności gospodarczej na podstawie przepisów Prawa przedsiębiorców	D	D	N	N
Posel lub senator pobierający uposażenie	O	O	N	O
Posel do Parlamentu Europejskiego, o którym mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 30 lipca 2004 r. o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w Rzeczypospolitej Polskiej	O	O	N	N
Stypendysta sportowy (z wyjątkiem osób uczących się lub studiujących, jeśli nie podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym)	O	O	N	O

²**osoba współpracująca** - osoba współpracująca z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność lub zleceniobiorcami: małżonek oraz z osobami fizycznymi wskazanymi w art. 18 ust. 1 Prawa przedsiębiorców, czyli korzystającymi z tzw. „ulgi na start”, dziecko własne, dziecko drugiego małżonka, dziecko przysposobione, rodzic, macocha, ojczym oraz osoba przysposabiająca, jeżeli pozostaje z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność lub zleceniobiorcą we wspólnym gospodarstwie domowym i współpracuje przy prowadzeniu działalności lub wykonywaniu umowy; nie dotyczy to osób, z którymi została zawarta umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego.

<i>z innego tytułu)</i>				
Pobierający stypendium słuchacz Krajowej Szkoły Administracji Publicznej im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego	O	O	N	O
Osoba wykonująca odpłatnie pracę, na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania.	O	O	D	O
Osoba pobierająca zasiłek dla bezrobotnych, świadczenie integracyjne w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które zostały skierowane przez powiatowy urząd pracy, jeżeli nie mają innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych	O	O	N	N
Bezrobotny pobierający stypendium	O	O	N	O
Osoba pobierająca stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które zostały skierowane przez inne niż powiatowy urząd pracy podmioty kierujące na szkolenie, staż lub przygotowanie zawodowe dorosłych,	O	O	N	O

jeśli osoby te nie mają innych tytułów powodujących obowiązek ubezpieczeń społecznych) ³				
Osoba pobierająca stypendium na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w okresie odbywania studiów podyplomowych, jeśli nie mają innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych	O	O	N	O
Duchowny ⁴	O	O	D	O
Żołnierz niezawodowy pełniący czynną służbę wojskową (z wyłączeniem żołnierzy pełniących służbę kandydacką)	O	O	N	N
Osoba odbywająca służbę zastępczą, jeżeli nie ma innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych	O	O	O	O
Osoba przebywająca na urlopie wychowawczym, jeżeli nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty i nie ma innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych	O	O	N	N

³ w przypadku, gdy ze stażystami zawierane są umowy o pracę lub umowy cywilnoprawne (np. umowa zlecenia itd.), stażyści odbywający staż na podstawie tych umów podlegają ubezpieczeniom jako pracownicy lub zleceniobiorcy.

⁴ za osobę duchowną uważa się duchownego oraz członków zakonów męskich i żeńskich Kościoła Katolickiego, innych kościołów i związków wyznaniowych, z wyjątkiem alumnów seminariów duchownych, nowicjuszy, postulatów i juniorystów, którzy nie ukończyli 25. roku życia (art. 8 ust. 13 ustawy o s.u.s.)

Osoba pobierająca zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego	O	O	N	N
Osoba pobierająca świadczenie socjalne wypłacane w okresie urlopu, osoba pobierająca zasiłek socjalny wypłacany na czas przekwalifikowania zawodowego i poszukiwania nowego zatrudnienia, osoba pobierająca wynagrodzenie przysługujące w okresie korzystania ze świadczenia górniczego albo w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie, wynikające z odrębnych przepisów lub układów zbiorowych pracy	O	O	N	N
Osoba pobierająca świadczenie szkoleniowe po ustaniu zatrudnienia	O	O	N	N
Osoba rezygnująca z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem ⁵	O	O	N	N

⁵Osoba, za którą składki opłaca ośrodek pomocy społecznej opłaca składkę, jeżeli dochód na osobę w rodzinie osoby opiekującej się nie przekracza 150% kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie i osoba opiekująca się nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów lub nie otrzymuje emerytury albo renty. Dotyczy to również osób, które w związku z koniecznością sprawowania opieki pozostają na bezpłatnym urlopie. Nie dotyczy to osób, które:

- 1) w dniu złożenia wniosku o przyznanie świadczenia ukończyła 50 lat i nie posiada okresu ubezpieczenia (składkowego i nieskładkowego) wynoszącego co najmniej 10 lat;
- 2) posiada okres ubezpieczenia (składkowy i nieskładkowy) wynoszący 20 lat w przypadku kobiet i 25 lat w przypadku mężczyzn.

Osoba pobierająca świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna	O	O	N	N
Osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem, które spełniają warunki określone w art. 6a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jeżeli nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty i nie mają innych tytułów rodzających obowiązek ubezpieczeń społecznych (szczegółowe wyjaśnienia dotyczące zasad podlegania i finansowania składek za te osoby zawarte są w informacji	O	O	N	N
Osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem, o których mowa w art. 6b ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jeżeli nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty i nie mają innych tytułów rodzających obowiązek ubezpieczeń społecznych.	O	N	N	N
Członek rady nadzorczej wynagradzany z tytułu pełnienia tej funkcji.	O	O	N	N
Małżonek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (w przypadku gdy Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej nie ma małżonka - inna osoba wskazana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej)	O	O	O	O
Osoba podlegająca dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, na podstawie art. 7 ustawy o s.u.s.	D	D	N	N

Przykład 1

Bożena została powołana do pełnienia funkcji członka rady nadzorczej 1.02.2021 r. Do 28.02.2021 r. pełniła tę funkcję nieodpłatnie, natomiast od 1.03.2021 r. przyznane zostało jej prawo do wynagrodzenia z tego tytułu. Bożena podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pełnienia tej funkcji od 1.03.2021 r.

Zasady ustalania obowiązku ubezpieczeń dla osób przebywających na urlopie wychowawczym lub pobierających zasiłek macierzyński zawarte są w poradniku pt. *Zasady rozliczania składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne osób przebywających na urloпах wychowawczych lub pobierających zasiłek macierzyński*. Jest on dostępny w terenowych jednostkach organizacyjnych ZUS oraz na stronach internetowych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

III. Okresy podlegania ubezpieczeniom społecznym

Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne

Tytuł ubezpieczenia	Okres
Pracownicy	Od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania stosunku pracy
Osoby wykonujące pracę nakładczą	Od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia umowy
Zleceniobiorcy wykonujący pracę na podstawie umów agencyjnych, umów-zlecenia lub innych umów o świadczenie usług, do których zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia	Od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia umowy

Członkowie rsp lub skr	Od dnia rozpoczęcia wykonywania pracy na rzecz spółdzielni do dnia zakończenia jej wykonywania
Osoby prowadzące pozarolniczą działalność - wspólnicy jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością	Od dnia wpisania spółki do Krajowego Rejestru Sądowego albo od dnia nabycia udziałów w spółce do dnia wykreślenia spółki z Krajowego Rejestru Sądowego albo zbycia wszystkich udziałów w spółce, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności przez spółkę zostało zawieszona na podstawie przepisów ustawy - Prawo przedsiębiorców
Osoby prowadzące pozarolniczą działalność -wspólnicy spółki jawnej, partnerskiej lub komandytowej, komplementariusze w spółce komandytowo-akcyjnej	Od dnia wpisania spółki do Krajowego Rejestru Sądowego albo od dnia nabycia ogółu praw i obowiązków w spółce do dnia wykreślenia spółki z Krajowego Rejestru Sądowego albo zbycia ogółu praw i obowiązków w spółce, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności przez spółkę zostało zawieszona na podstawie przepisów ustawy - Prawo przedsiębiorców
Osoby prowadzące pozarolniczą działalność - osoby świadczące pracę lub usługi w zamian za akcje obejmowane w prostej spółce akcyjnej	Od dnia rozpoczęcia świadczenia tej pracy lub tych usług do dnia zakończenia ich świadczenia
Pozostałe osoby prowadzące pozarolniczą działalność	Od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie art. 36aa oraz przepisów ustawy Prawo przedsiębiorców

Osoby współpracujące	Od dnia rozpoczęcia współpracy do dnia zakończenia tej współpracy
Posłowie i senatorowie pobierający uposażenie oraz posłowie do Parlamentu Europejskiego, o których mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 30 lipca 2004 r. o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w Rzeczypospolitej Polskiej	Od dnia nabycia prawa do uposażenia do dnia utraty tego prawa
Stypendyści sportowi	Od dnia spełnienia warunków do objęcia ubezpieczeniami społecznymi do dnia zaprzestania spełniania tych warunków
Osoba wykonująca odpłatnie pracę, na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania	Od dnia rozpoczęcia wykonywania pracy do dnia zakończenia wykonywania pracy
Osoba pobierająca zasiłek dla bezrobotnych, świadczenie integracyjne lub stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które zostały skierowane przez powiatowy urząd pracy, jeżeli nie mają innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych	Od dnia nabycia prawa do zasiłku, świadczenia integracyjnego lub stypendium do dnia utraty do nich prawa
Osoby pobierające stypendium	Od dnia nabycia prawa do stypendium do dnia utraty prawa do niego
Osoby pobierające stypendium na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w okresie odbywania studiów podyplomowych	Od dnia nabycia prawa do stypendium do dnia utraty prawa do niego
Duchowni	Od dnia przyjęcia do stanu duchownego

	do dnia wystąpienia z tego stanu
Alumni seminariów duchownych, nowicjusze, postulanci i junioryści	Od dnia ukończenia 25 roku życia
Żołnierze niezawodowi pełniący czynną służbę wojskową (z wyłączeniem żołnierzy pełniących służbę kandydacką) oraz osoby odbywające służbę zastępczą	Od dnia powołania lub skierowania do tej służby do dnia zwolnienia z tej służby
Osoby przebywające na urlopach wychowawczych lub pobierające zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego	Od dnia spełnienia warunków do objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi do dnia zaprzestania spełniania tych warunków
Osoby pobierające świadczenie socjalne wypłacane w okresie urlopu oraz osoby pobierające zasiłek socjalny wypłacany na czas przekwalifikowania zawodowego i poszukiwania nowego zatrudnienia, a także osoby pobierające wynagrodzenie przysługujące w okresie korzystania ze świadczenia górniczego albo w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie, wynikające z odrębnych przepisów lub układów zbiorowych pracy	Od dnia nabycia prawa do świadczenia socjalnego, zasiłku socjalnego, wynagrodzenia przysługującego w okresie świadczenia górniczego lub w okresie stypendium na przekwalifikowanie do dnia utraty tego prawa
Pobierający stypendium słuchacze Krajowej Szkoły Administracji Publicznej im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego	Od dnia uzyskania statusu słuchacza do dnia utraty tego statusu
Osoby pobierające świadczenie szkoleniowe po ustaniu zatrudnienia	Od dnia nabycia prawa do świadczenia szkoleniowego do dnia utraty tego prawa
Osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna	Przez okres niezbędny do uzyskania okresu ubezpieczenia (składkowego i nieskładkowego) odpowiednio 20-letniego przez kobietę i 25-letniego przez

	mężczyznę
Osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem, o których mowa w art. 6a ust. 1 i art. 6b ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych	Od dnia określonego w oświadczeniu, o którym mowa w art. 36 ust. 15 ustawy o s.u.s., jako dzień rozpoczęcia sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym oświadczenie zostało złożone, do dnia wskazanego w oświadczeniu jako dzień zakończenia sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem
Członek rady nadzorczej	Od dnia powołania na członka rady nadzorczej do dnia zaprzestania pełnienia tej funkcji
Małżonek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	Od dnia objęcia urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej do dnia upływu kadencji, na którą Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej został wybrany, a w przypadku gdy dana osoba spełniła warunki albo przestała spełniać te warunki w trakcie kadencji Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej – od dnia rozpoczęcia spełniania warunków do dnia zakończenia ich spełniania.

Dobrowolne ubezpieczenia społeczne

Objęcie **dobrowolnymi** ubezpieczeniami: emerytalnym, rentowymi i chorobowym następuje od dnia wskazanego w zgłoszeniu ZUS ZUA, jednak nie wcześniej niż od dnia w którym zgłoszenie to zostało złożone w ZUS.

Przy czym objęcie dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym następuje od dnia wskazanego w zgłoszeniu ZUS ZUA, gdy zgłoszenie do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych zostanie dokonane w terminie 7 dni od powstania obowiązku tych ubezpieczeń.

W przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym może nastąpić od dnia wskazanego w

zgłoszeniu, pod warunkiem dokonania zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych do końca stycznia danego roku, jeśli działalność gospodarcza została rozpoczęta lub wznowiona w styczniu i osoba ta korzysta z „małego ZUS+”. Jeśli jednak do końca miesiąca brakuje mniej niż 7 dni – w terminie 7 dni.

Przykład 2

Piotr rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej od 1 kwietnia 2022 r. Złożył w ZUS zgłoszenie na druku ZUS ZUA 12 kwietnia 2022 r., a więc po terminie ustawowym na zgłoszenie do obowiązkowych ubezpieczeń. Na zgłoszeniu wskazał, że wnioskuje o objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym od 1 kwietnia 2022 r. Objęcie tym ubezpieczeniem nastąpi jednak nie od daty wskazanej we wniosku, ale od dnia, w którym wniosek został zgłoszony, tj. od 12 kwietnia 2022 r.

Przykład 3

Sylwia rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej od 1 marca 2022 r. Dokonała w ZUS zgłoszenia na druku ZUS ZUA 6 marca 2022 r., wyłącznie do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. 8 marca 2022 r. złożyła wyrejestrowanie ZUS ZWUA z datą wyrejestrowania 6 marca 2022 r., a następnie zgłoszenie ZUS ZUA, w którym wskazała oprócz ubezpieczeń obowiązkowych także dobrowolne ubezpieczenie chorobowe – od 6 marca 2022 r. Objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym nastąpi jednak nie od daty wskazanej w zgłoszeniu, ale od dnia, w którym zgłoszenie zostało złożone w ZUS, tj. od 8 marca 2022 r.

Dobrowolne ubezpieczenia emerytalne, rentowe oraz chorobowe ustają:

- od dnia wskazanego w zgłoszeniu wyrejestrowania ZUS ZWUA, nie wcześniej jednak niż od dnia w którym zgłoszenie to zostało złożone w ZUS.
- od dnia ustania tytułu podlegania tym ubezpieczeniom.

W okresie od dnia objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem do dnia jego ustania płatnik jest zobowiązany do rozliczania i opłacania składek za każdy miesiąc trwania tego ubezpieczenia.

Szczegółowe wyjaśnienia dotyczące podlegania dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym osób, które nie spełniają warunków do objęcia tymi ubezpieczeniami obowiązkowo zawarte są w poradniku [Dobrowolne podleganie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.](#)

IV. Omówienie wybranych tytułów do ubezpieczeń społecznych

1. Pracownik

Za pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych uważa się:

- osobę pozostającą w stosunku pracy (art. 8 ust. 1 ustawy o s.u.s.),
- osobę wykonującą pracę na podstawie (zawartej nie wcześniej niż 14 stycznia 2000 r.):
 - umowy zlecenia,
 - umowy agencyjnej,
 - innej umowy o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące zlecenia (zwanej dalej umową o świadczenie usług),
 - umowy o dzieło,

jeżeli zostały one zawarte z pracodawcą, z którym dana osoba pozostaje równocześnie w stosunku pracy, lub z innym podmiotem niż pracodawca, ale w ramach tych umów praca jest wykonywana na rzecz pracodawcy, z którym osoba ta pozostaje w stosunku pracy.

Pracownicy podlegają obowiązkowo wszystkim ubezpieczeniom społecznym, bez względu na wymiar czasu pracy w ramach stosunku pracy, posiadanie innego tytułu do ubezpieczeń, uprawnienie do emerytury lub renty czy też fakt bycia studentem lub uczniem itd.

Jeżeli pracownik spełnia kryteria określone dla osób współpracujących, dla celów ubezpieczeń społecznych jest traktowany jako osoba współpracująca. Pojęcie osoby współpracującej dotyczy współpracy z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz zleceniobiorcami.

Przykład 4

Od 14 stycznia 2020 r. Janina jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę przez Jana. Od 15 kwietnia 2022 r. wstąpiła z nim w związek małżeński. Umowa o pracę nie została rozwiązana a praca jest wykonywana również obecnie. W związku z zawarciem związku małżeńskiego zmianie uległ tytuł do ubezpieczeń Janiny. Od 15 kwietnia 2022 r. jest ona objęta ubezpieczeniami jako osoba współpracująca, a nie jako pracownik. W związku z tym podstawa wymiaru składek powinna być ustalona również na takich zasadach jak dla osoby współpracującej.

Na zasadach ogólnych określonych dla pracowników ubezpieczeniom społecznym podlegają także pracownicy młodociani, tj. osoby, które ukończyły 15 lat, ale nie przekroczyły 18 lat, zatrudnione na podstawie umowy o pracę, na zasadach określonych w Kodeksie pracy.

Pracownik obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz chorobowemu i wypadkowemu od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku, z wyłączeniem okresów urlopów bezpłatnych.

Przykład 5

Przemysław jest pracownikiem od 1 stycznia 2022 r. Od 1 do 31 marca 2022 r. przybywał na urlopie bezpłatnym. W związku z tym w marcu 2022 r. nie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako pracownik. Za każdy miesiąc, w którym Przemysław przebywa na urlopie bezpłatnym pracodawca składa za niego imienny raport miesięczny ZUS RSA z kodem tytułu ubezpieczeń 01 10 xx i kodem świadczenia/przerwy 111 (urlop bezpłatny).

Osoba, która w trakcie urlopu bezpłatnego zostanie zatrudniona na podstawie umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług przez podmiot, z którym pozostaje w stosunku pracy, podlega ubezpieczeniom społecznym na zasadach ogólnych określonych dla zleceniobiorców. Nie ma zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Przepis ten także nie ma zastosowania do osoby, która w trakcie urlopu bezpłatnego podejmie zatrudnienie na podstawie umowy zlecenia w innym podmiocie niż pracodawca i w ramach tej umowy będzie wykonywała pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Będzie ona podlegała ubezpieczeniom jako zleceniobiorca.

Osoba przebywająca na urlopie bezpłatnym zatrudniona przez własnego pracodawcę w ramach umowy o dzieło, nie podlega ubezpieczeniom społecznym. W takim przypadku umowa o dzieło nie stanowi tytułu do ubezpieczeń społecznych.

W okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego z tytułu stosunku pracy u danego pracodawcy lub przebywania na urlopie wychowawczym udzielonym przez tego pracodawcę, tytułem do ubezpieczeń jest pobieranie zasiłku macierzyńskiego lub przebywanie na urlopie wychowawczym.

Szczegółowe zasady podlegania ubezpieczeniom oraz rozliczania i opłacania składek za osoby pobierające zasiłek macierzyński lub przebywające na urlopie wychowawczym zawarte są w odrębnym [Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym osób przebywających na urlopie wychowawczym lub pobierających zasiłek macierzyński](#).

2. Osoby wykonujące umowę zlecenia, umowę agencyjną lub inną umowę o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia (zawarte z innym podmiotem niż pracodawca ani niewykonywane na rzecz pracodawcy)

Ważne!

Przedstawione zasady mają zastosowanie do umów zawartych po 13 stycznia 2000 r. W odniesieniu do umów zawartych nie później niż 13 stycznia 2000 r. mają zastosowanie zasady obowiązujące w okresie od 1 stycznia do 29 grudnia 1999 r. - art. 14 ustawy z 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 110, poz. 1256).

Obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na terenie Polski wykonują pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, **zwane dalej umową zlecenia**, a także osoby z nimi współpracujące. Każda umowa, bez względu na okres, na jaki została zawarta, rodzi obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, chyba że zachodzą okoliczności wyłączone ten obowiązek.

Zleceniobiorcy podlegają również obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu. Natomiast ubezpieczeniu chorobowemu zleceniobiorcy i osoby z nimi współpracujące podlegają na zasadzie dobrowolności.

Ważne!

Umowa o dzieło zawarta z innym podmiotem niż pracodawca, a także jeśli praca w ramach tej umowy nie jest wykonywana na rzecz pracodawcy, nie rodzi obowiązku ubezpieczeń społecznych.

Nie podlegają ubezpieczeniom społecznym osoby wykonujące pracę na podstawie umowy – zlecenia, jeżeli osoby te są uczniami gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, szkół ponadpodstawowych lub studentami – do ukończenia 26 lat. Zasady tej nie stosuje się do osób świadczących pracę na podstawie umowy uaktywniającej określonej w ustawie, o której mowa w ust. 2d.

Dla celów ubezpieczeń społecznych uznaje się, że **uczniem** do 31 sierpnia każdego roku jest osoba, która:

- kontynuuje naukę w tej samej szkole,
- skończyła szkołę i rozpoczyna naukę w szkole, w której rok szkolny rozpoczyna się 1 września,
- ukończyła szkołę i nie kontynuuje nauki.

Ponadto, za ucznia szkoły – do 30 września – uznaje się osobę, która przedstawi zaświadczenie o przyjęciu na studia wyższe.

Osoba, która przedstawi zaświadczenie o przyjęciu na studia wyższe, będzie uznawana przez placówkę ZUS za ucznia do 30 września.

Studentem jest osoba przyjęta na studia, która rozpoczyna studia i nabywa prawa studenta z chwilą złożenia ślubowania. Studia są prowadzone:

- na poziomie pierwszego lub drugiego stopnia albo na jednolitych studiach magisterskich
- na profilu:
 - praktycznym, na którym ponad połowa punktów ECTS jest przypisana zajęciom kształtującym umiejętności praktyczne,
 - ogólnoakademickim, na którym ponad połowa punktów ECTS jest przypisana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową.

Studia stacjonarne **pierwszego stopnia** trwają co najmniej 6 semestrów, a jeżeli program studiów obejmuje efekty uczenia się umożliwiające uzyskanie kompetencji inżynierskich – co najmniej 7 semestrów. Może być na nie przyjęta osoba, która

posiada świadectwo dojrzałości lub inny dokument wskazany w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Studia stacjonarne **drugiego stopnia** drugiego stopnia trwają od 3 do 5 semestrów. Może być na nie przyjęta osoba, która posiada dyplom ukończenia studiów

Stacjonarne **jednolite studia magisterskie** trwają od 9 do 12 semestrów. Może być na nie przyjęta osoba, która posiada świadectwo dojrzałości lub inny dokument wskazany w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Studia niestacjonarne mogą trwać dłużej niż odpowiednie studia stacjonarne.

Nie są studentami:

- uczestnicy studiów doktoranckich,
- uczestnicy studiów podyplomowych.

Przyjęcie na studia następuje przez:

- rekrutację,
- potwierdzenie efektów uczenia się,
- przeniesienie z innej uczelni lub uczelni zagranicznej.

ZUS uzna za studenta (dla celów ubezpieczeń społecznych) osobę od daty przyjęcia w poczet studentów uczelni i złożenia ślubowania do daty ukończenia studiów lub daty skreślenia z listy studentów. Jeżeli data ślubowania jest późniejsza niż dzień 1 października danego roku kalendarzowego, wówczas zwolnienie z obowiązku ubezpieczeń obejmuje także okres między 1 października, a dniem ślubowania.

Dniem ukończenia studiów jest:

- data złożenia egzaminu dyplomowego, a w przypadku studiów na kierunkach lekarskim, lekarsko-dentystycznym i weterynaria – data złożenia ostatniego wymaganego programem studiów egzaminu, a w przypadku studiów na kierunkach farmacja i fizjoterapia – data zaliczenia ostatniej wymaganej programem studiów praktyki.
- data skreślenia z listy studentów.

Z obowiązującego art. 109 ust. 2a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce wynika, że osoba, która ukończyła studia pierwszego stopnia, zachowuje prawa studenta do dnia 31 października roku, w którym ukończyła te studia. Użyte w tym przepisie sformułowanie „zachowuje prawa studenta” nie jest tożsame z posiadaniem

statusu studenta. Oznacza to, że nie zmieniły się zasady ustalania obowiązku ubezpieczeń społecznych tych osób.

Przy ustalaniu obowiązku ubezpieczeń społecznych studenta, który wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia nie ma znaczenia jego obywatelstwo, ani kraj odbywania przez niego studiów.

Jeżeli zawarłeś umowę zlecenia z własnym pracownikiem, który jest jednocześnie studentem lub uczniem w wieku do 26 lat, z tytułu umowy zlecenia opłacaj wszystkie składki na ubezpieczenia społeczne, tj. na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe oraz wypadkowe. W takiej sytuacji bowiem umowa zlecenia jest traktowana w zakresie ubezpieczeń społecznych jak umowa o pracę.

Uczeń lub student w wieku do 26 lat z tytułu umowy zlecenia zawartej z innym podmiotem niż własny pracodawca nie podlega ubezpieczeniom społecznym.

Przykład 6

Olga, 24-letnia studentka wykonuje umowę zlecenia. Postanawia wziąć urlop dziekański. W okresie tego urlopu jako zleceniobiorca nie będzie objęta ubezpieczeniami społecznymi i zdrowotnym. Obowiązek ubezpieczeń wystąpi dopiero, gdy ukończy 26 rok życia albo utraci status studenta.

Osoba, która ukończyła studia pierwszego stopnia, zachowuje prawa studenta do dnia 31 października roku, w którym ukończyła te studia. **Nie jest to jednak tożsame z posiadaniem statusu studenta.** Oznacza to, że w okresie pomiędzy ukończeniem studiów I stopnia a datą immatrykulacji na studia II stopnia albo 30 września, jeśli immatrykulacja następuje później niż 1 października, obowiązek ubezpieczeń z tytułu umowy zlecenia ustala się na zasadach ogólnych.

Przy ustalaniu obowiązku ubezpieczeń społecznych zleceniobiorców będących studentami nie ma znaczenia obywatelstwo ani kraj odbywania studiów. Zatem każdy student (do ukończenia 26 lat) bez względu na obywatelstwo i kraj odbywania studiów spełnia warunki do zwolnienia z obowiązku ubezpieczeń społecznych w przypadku podjęcia pracy na podstawie wyżej wymienionych umów.

Przykład 7

Marek, student studiów magisterskich wykonuje umowę zlecenia. W dniu 25 października 2022 r. kończy 26 lat. Od 25 października 2022 r. ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe z tytułu umowy zlecenia są dla niego obowiązkowe. Ubezpieczenie chorobowe jest dla Marka dobrowolne.

Przykład 8

Jan ma 25 lat i w dniu 26 czerwca 2022 r. ukończył studia pierwszego stopnia. Od 1 października 2022 r. będzie kontynuował naukę na studiach drugiego stopnia. Na okres swoich wakacji od 1 do 30 lipca 2022 r. zawarł umowę zlecenia. W związku z tym od 1 do 30 lipca 2022 r. będzie obowiązkowo objęty ubezpieczeniami jako zleceniobiorca.

Przykład 9

Robert - doktorant studiów doktoranckich, który nie ukończył jeszcze 26 lat, został zatrudniony na podstawie umowy zlecenia od 1 sierpnia 2022 r. Z tytułu umowy zlecenia podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, tj. emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu. Ubezpieczenie chorobowe jest dla niego dobrowolne.

Szczegółowe wyjaśnienia dotyczące podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawarte są w poradniku pt. [Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalania podstawy wymiaru składek osób wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych](#). Natomiast szczegółowe wyjaśnienia dotyczące zasad podlegania przez nianie (tj. osoby sprawujące opiekę nad dziećmi na podstawie umowy o świadczenie usług zwanej umową uaktywniającą) ubezpieczeniom społecznym, ubezpieczeniu zdrowotnemu, zasady finansowania składek na te ubezpieczenia oraz sporządzania dokumentów ubezpieczeniowych zostały podane w poradniku [Ubezpieczenie nian - kompendium](#).

3. Prowadzenie pozarolniczej działalności

Za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się:

- osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów Prawa przedsiębiorców lub innych przepisów szczególnych, z wyjątkiem osoby prowadzącej działalność w okresie „ulgi na start”,
- twórcę i artystę,
- osobę prowadzącą działalność w zakresie wolnego zawodu:
 - w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne,
 - z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólników spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej,
- akcjonariusza prostej spółki akcyjnej wnoszącego do spółki wkład, którego przedmiotem jest świadczenie pracy lub usług,
- komplementariusza w spółce komandytowo-akcyjnej,
- osobę prowadzącą publiczną lub niepubliczną szkołę, inną formę wychowania przedszkolnego, placówkę lub ich zespół, na podstawie przepisów o systemie oświaty.

Przykład 10

Od 19 stycznia 2021 r. Jadwiga jest wspólnikiem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Od 18 kwietnia 2022 r. dwóch wspólników wystąpiło ze spółki i od tego dnia spółka stała się spółką jednoosobową. Od 18 kwietnia 2022 r. Jadwiga jest objęta ubezpieczeniami społecznymi tak jak osoba prowadząca pozarolniczą działalność.

Pozarolnicza działalność gospodarcza

Zgodnie z przepisami Prawa przedsiębiorców działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły.

Nie stanowi działalności gospodarczej tzw. działalność nierejestrowa („nieewidencjonowana”), której warunki określają przepisy Prawa przedsiębiorców.

Ważne!

Osobę prowadzącą tzw. działalność nierejestrową (nieewidencjonowaną) nie podlega ubezpieczeniom społecznym, ani zdrowotnemu. Kwestie zasad i warunków prowadzenia tej działalności nie leżą w kompetencji Zakładu.

Przedsiębiorca może podjąć działalność gospodarczą w dniu złożenia wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej, z wyłączeniem przypadku, gdy przepisy ustawy uzależniają podejmowanie i wykonywanie działalności gospodarczej od obowiązku uzyskania przez przedsiębiorcę koncesji albo zezwolenia.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu, od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (art. 36aa) oraz przepisów Prawa przedsiębiorców. Ubezpieczenie chorobowe jest dobrowolne.

Osoba sprawująca osobistą opiekę nad dzieckiem, która prowadziła pozarolniczą działalność przez okres co najmniej 6 miesięcy, może zawiesić wykonywanie działalności gospodarczej:

- na okres do 3 lat w celu sprawowania osobistej opieki na dzieckiem, nie dłużej niż do zakończenia roku kalendarzowego, w którym dziecko kończy 6 rok życia,
- na okres do 6 lat, nie dłużej niż do ukończenia przez dziecko 18 roku życia - w przypadku dziecka, które z powodu stanu zdrowia potwierdzonego orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wymaga osobistej opieki osoby prowadzącej działalność gospodarczą.

Z uprawnień tego można skorzystać w całości lub w nie więcej niż 5 częściach.

Więcej informacji w zakresie podlegania ubezpieczeniom osób sprawujących osobistą opiekę nad dzieckiem zawartych jest w informacjach na stronie zus.pl pt. [Osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem](#).

Ważne!

Za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność w rozumieniu przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych **nie uważa się** przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną, o której mowa w art. 18 ust. 1 Prawa przedsiębiorców, **czyli osoby korzystającej z tzw. ulgi na start.**

„Ulga na start” uprawnia tą osobę do nieopłacania składek na ubezpieczenia społeczne przez 6 miesięcy kalendarzowych od dnia podjęcia działalności.

Jednak aby skorzystać z tego uprawnienia niezbędne jest spełnienie warunków:

- działalność gospodarcza jest podejmowana po raz pierwszy albo ponownie po upływie co najmniej 60 miesięcy kalendarzowych od dnia ostatniego zawieszenia lub zakończenia,
- działalność nie jest wykonywana na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej w bieżącym lub poprzednim roku kalendarzowym osoba wykonywała w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywania działalności.

Przedsiębiorca może zrezygnować z tzw. „ulgi na start” poprzez zgłoszenie się ubezpieczeń społecznych. W takim przypadku nie będzie mógł jednak skorzystać ponownie z tego uprawnienia ani wstecz ani na bieżąco. Kolejny raz będzie mógł skorzystać z tego uprawnienia dopiero po upływie 60 miesięcy kalendarzowych od dnia jej zakończenia lub zawieszenia.

Przedsiębiorca wpisany do CEIDG może zawiesić wykonywanie działalności gospodarczej na czas nieokreślony, albo określony nie krótszy jednak niż 30 dni, pod warunkiem, że nie zatrudnia pracowników. Z uprawnienia tego może skorzystać również przedsiębiorca, który zatrudnia **wyłącznie** pracowników przebywających na urlopie macierzyńskim, urlopie na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopie wychowawczym lub urlopie rodzicielskim niełączyących korzystania z urlopu rodzicielskiego z wykonywaniem pracy u pracodawcy udzielającego tego urlopu. Jeżeli okres zawieszenia obejmuje wyłącznie pełny miesiąc luty danego roku kalendarzowego, za minimalny okres zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej przyjmuje się liczbę dni miesiąca lutego przypadającą w danym roku kalendarzowym.

Zawieszenie i wznowienie wykonywania działalności gospodarczej następuje na wniosek przedsiębiorcy. Okres zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej rozpoczyna się od dnia wskazanego we wniosku i trwa do dnia wskazanego we wniosku o wznowienie wykonywania działalności.

Ważne!

- Zgodnie z przepisami ustawy o CEIDG i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy wnioski o wpis informacji o zawieszeniu działalności lub jej wznowieniu do CEIDG składa się za pośrednictwem formularza elektronicznego dostępnego na stronie internetowej CEIDG, w Biuletynie Informacji Publicznej ministra właściwego do spraw gospodarki oraz za pośrednictwem elektronicznej platformy usług administracji publicznej. Wniosek o wpis do CEIDG może być również złożony na formularzu CEIDG 1 w wybranym przez przedsiębiorcę urzędzie gminy osobiście albo wysłany listem poleconym. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest organem właściwym do przyjęcia takiego wniosku.
- Zgłoszenie zawieszenia działalności na okres krótszy niż minimalny nie rodzi skutków prawnych w zakresie ubezpieczeń społecznych.
- W przypadku wykonywania działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej zawieszenie wykonywania działalności jest skuteczne pod warunkiem jej zawieszenia przez wszystkich współników.
- W okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej przedsiębiorca nie może wykonywać działalności gospodarczej i osiągać bieżących przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej.

W zakresie ubezpieczeń społecznych, zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej powoduje ustanie obowiązku ubezpieczeń społecznych od dnia, w którym rozpoczyna się zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej, do dnia poprzedzającego dzień wznowienia wykonywania działalności gospodarczej.

W okresie niepodlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w związku z zawieszeniem wykonywania działalności gospodarczej na podstawie przepisów Prawa przedsiębiorców, osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą mogą na swój wniosek przystąpić do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. W tym okresie nie podlegają ubezpieczeniom chorobowemu i wypadkowemu. Do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych mogą przystąpić w dowolnym momencie w okresie niepodlegania ubezpieczeniom w związku z zawieszeniem wykonywania działalności gospodarczej, ale objęcie tymi ubezpieczeniami nastąpi od dnia wskazanego we wniosku o objęcie tymi ubezpieczeniami, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został zgłoszony. Natomiast ustanie dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych następuje od dnia wskazanego we wniosku o wyłączenie z tych ubezpieczeń, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został zgłoszony albo od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, za który nie opłacono w terminie składki należnej na te ubezpieczenia albo od dnia ustania tytułu podlegania tym ubezpieczeniom.

Jeżeli osoba prowadząca działalność gospodarczą wykonuje w ramach tej działalności umowę zlecenia, umowę o świadczenie usług lub umowę o dzieło, a przedmiot tej umowy jest taki sam jak przedmiot prowadzonej działalności, osoba ta podlega ubezpieczeniom społecznym jedynie z tytułu prowadzonej działalności. Nie podlega natomiast ubezpieczeniom z tytułu wykonywania np. umowy zlecenia. Umowa zlecenia nie może być przy tym potraktowana jako wykonywana w ramach prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, jeżeli przychód uzyskiwany z tej umowy nie będzie opodatkowany jako przychód z działalności gospodarczej. Zasada ta ma także zastosowanie jeśli umowa zlecenia zawarta jest z pracodawcą, z którym osobę tę łączy stosunek pracy. W tym przypadku również umowa zlecenia, jeśli jest wykonywana w ramach działalności, w rozumieniu podanym wyżej, nie stanowi tytułu do ubezpieczeń społecznych.

Ważne!

Wykonywanie pracy na podstawie umowy o zarządzanie przedsiębiorstwem, kontraktu menedżerskiego lub umowy o podobnym charakterze (umowy o świadczeniu usług, do której stosuje się przepisy o zleceniu) nie jest traktowane jako umowa wykonywana w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej. W zakresie opłacania podatku dochodowego przychód uzyskiwany z takich umów stanowi bowiem przychód z działalności wykonywanej osobiście. Tym samym zastosowanie mają zasady ogólne ustalania obowiązku ubezpieczeń.

W myśl przepisów podatkowych za pozarolniczą działalność gospodarczą nie uznaje się czynności, jeżeli łącznie spełnione są następujące warunki:

- odpowiedzialność wobec osób trzecich za rezultat tych czynności oraz ich wykonywanie, z wyłączeniem odpowiedzialności za popełnienie czynów niedozwolonych, ponosi zlecający wykonanie tych czynności,
- są one wykonywane pod kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonych przez zlecającego te czynności,
- wykonujący te czynności nie ponosi ryzyka gospodarczego związanego z prowadzoną działalnością.

Z tego względu uznanie przez organ podatkowy, że czynności wykonywane w ramach danej umowy są dla celów podatkowych czynnościami wykonywanymi w ramach stosunku pracy (nie są czynnościami wykonywanymi w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej) oznacza, że:

- osoba wykonująca tylko taką umowę powinna podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako pracownik,

- osoba wykonująca taką umowę oraz wykonująca inne czynności w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej powinna podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako pracownik, natomiast obowiązek ubezpieczeń z tytułu działalności należy rozstrzygać zgodnie z zasadami dotyczącymi zbiegów tytułów ubezpieczeń.

Również uznanie przez organ podatkowy, że czynności wykonywane w ramach umowy zlecenia są dla celów podatkowych działalnością wykonywaną osobiście (nie są czynnościami wykonywanymi w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej) oznacza, że:

- osoba wykonująca tylko taką umowę powinna podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako zleceniobiorca,
- osoba wykonująca taką umowę oraz wykonująca inne czynności w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej powinna podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako zleceniobiorca lub osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, zgodnie z zasadami (następuje zbieg tytułów ubezpieczeń, który należy rozstrzygnąć zgodnie z zasadami dotyczącymi zbiegów tytułów ubezpieczeń).

Stosownie do przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych za przychody z działalności wykonywanej osobiście uważa się m.in. przychody z tytułu wykonywania usług na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło. Z tego względu, po uznaniu przez organ podatkowy, że czynności wykonywane w ramach umowy są dla celów podatkowych działalnością wykonywaną osobiście (nie są czynnościami wykonywanymi w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej), w sytuacjach budzących wątpliwości co do rodzaju umowy (umowa zlecenia lub umowa o dzieło) obowiązek ubezpieczeń społecznych (lub jego brak) powinien być ustalany w oparciu o treść umowy oraz warunki świadczenia pracy i wypłaty wynagrodzenia.

Ważne!

W przypadku, gdy:

- umowa o świadczenie usług albo zlecenia zawarta została pomiędzy pracodawcą, a pracownikiem, który jednocześnie posiada wpis do CEIDG i
- jest jedyną umową z podmiotem jaką wykonuje pracownik (nie jest wykonywana na rzecz innych niż pracodawca podmiotów lub osób),

umowa ta nie może zostać uznana za wykonywaną w ramach działalności. Takie działanie sugeruje, że działalność gospodarcza została założona jedynie w celu wykonywania pracy na rzecz swojego pracodawcy bez ograniczeń, które wynikają z przepisów prawa pracy. Do tej sytuacji będzie miał zastosowanie art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Pracodawca jest zobowiązany doliczyć przychód z umowy do podstawy wymiaru składek pracownika.

Twórcy i artyści

Za twórcę uważa się osobę, która tworzy dzieła w zakresie architektury, architektury wnętrz, architektury krajobrazu, urbanistyki, literatury pięknej, sztuk plastycznych, muzyki, fotografii, twórczości audiowizualnej, choreografii i lutnictwa artystycznego oraz sztuki ludowej, będące przedmiotem prawa autorskiego.

Za artystę uważa się osobę wykonującą zarobkowo działalność artystyczną w dziedzinie sztuki aktorskiej i estradowej, reżyserii teatralnej i estradowej, sztuki tanecznej i cyrkowej oraz w dziedzinie dyrygentury, wokalistyki, instrumentalistyki, kostiumografii, scenografii, a także w dziedzinie produkcji audiowizualnej reżyserzy, scenarzyści, operatorzy obrazu i dźwięku, montażyści i kaskaderzy.

Uznanie działalności za twórczą lub artystyczną i ustalenie daty jej rozpoczęcia następuje w formie decyzji Komisji do Spraw Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, działającej przy ministrze właściwym do spraw kultury.

Wykonywanie działalności artystycznej przez osobę posiadającą decyzję Komisji ds. Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, wyłącznie w ramach stosunku pracy nie może być traktowane jako prowadzenie działalności pozarolniczej w świetle przepisów ustawy o s.u.s. Osoby prowadzące taką działalność podlegają wówczas ubezpieczeniom społecznym jak pracownicy. Dopiero stwierdzone decyzją Komisji ds. Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców wykonywanie działalności twórczej lub artystycznej i uzyskiwanie z tego tytułu przychodów, odrębnych od przychodów ze stosunku pracy, stanowi kolejny tytuł do objęcia ubezpieczeniami społecznymi. W przypadku natomiast, gdy twórcy lub artyści wykonują działalność w formie umów zlecenia lub umów o dzieło, podlegają ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywanej działalności. Jeżeli bowiem przedmiot tych umów jest zgodny z

przedmiotem prowadzonej działalności, określonym decyzją Komisji ds. Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców, są one traktowane jako wykonywane w ramach działalności twórczej lub artystycznej.

Twórcy i artyści, którzy otrzymali decyzję Komisji ds. Zaopatrzenia Emerytalnego Twórców podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności. Ubezpieczenie chorobowe jest dobrowolne.

Wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólnicy spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej, komplementariusze w spółce komandytowo-akcyjnej

Wspólnicy jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od dnia wpisania spółki do Krajowego Rejestru Sądowego albo od dnia nabycia udziałów w spółce do dnia wykreślenia spółki z Krajowego Rejestru Sądowego albo zbycia wszystkich udziałów w spółce, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności przez spółkę zostało zawieszona na podstawie przepisów ustawy Prawo przedsiębiorców.

Wspólnicy spółki jawnej, partnerskiej lub komandytowej, komplementariusze w spółce komandytowo-akcyjnej podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od dnia wpisania spółki do Krajowego Rejestru Sądowego albo od dnia nabycia ogółu praw i obowiązków w spółce do dnia wykreślenia spółki z Krajowego Rejestru Sądowego albo zbycia ogółu praw i obowiązków w spółce, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności przez spółkę zostało zawieszona na podstawie przepisów ustawy Prawo przedsiębiorców. Ubezpieczenie chorobowe jest dobrowolne.

Ważne!

Zawieszenie wykonywania działalności przez spółkę jawną, komandytową, partnerską lub komandytowo-akcyjną skutkuje ustaniem ubezpieczeń społecznych wszystkich wspólników, do dnia poprzedzającego dzień wznowienia wykonywania działalności. W okresie zawieszenia wykonywania działalności przez spółkę osoby te mogą przystąpić, na swój wniosek do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych na zasadach ogólnych.

Akcjonariusz prostej spółki akcyjnej

Osoby świadczące pracę lub usługi w zamian za akcje obejmowane w prostej spółce akcyjnej podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym od dnia

rozpoczęcia świadczenia tej pracy lub tych usług do dnia zakończenia ich świadczenia. Ubezpieczenie chorobowe jest dobrowolne.

Szczegółowe wyjaśnienia dotyczące podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności zawarte są w poradniku [Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalania podstawy wymiaru składek osób prowadzących pozarolniczą działalność oraz osób z nimi współpracujących.](#)

V. ZBIEG TYTUŁÓW DO UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

W odniesieniu do osób spełniających warunki do podlegania ubezpieczeniom społecznym z kilku tytułów jednocześnie stosuje się następujące zasady obejmowania ubezpieczeniami społecznymi.

1. Pracownicy, członkowie spółdzielni, osoby pobierające świadczenie socjalne, zasiłek socjalny lub wynagrodzenie przysługujące w okresie korzystania ze świadczenia górniczego albo w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie oraz osoby pobierające świadczenie szkoleniowe po ustaniu zatrudnienia spełniający jednocześnie warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów, są obejmowani ubezpieczeniami tylko z tytułu stosunku pracy, umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarli z pracodawcą, z którym pozostają w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonują pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostają w stosunku pracy, członkostwa w spółdzielni, służby, pobierania świadczenia szkoleniowego, świadczenia socjalnego, zasiłku socjalnego albo wynagrodzenia przysługującego w okresie korzystania ze świadczenia górniczego lub w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie. Wymienione osoby mogą dobrowolnie, na swój wniosek, być objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi również z innych tytułów, z zastrzeżeniem punktu 2.

Ważne!

Osoba spełniająca jednocześnie warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu stosunku pracy oraz innych tytułów, o których mowa w pkt. 1 i 2, jest obejmowana tymi ubezpieczeniami wyłącznie ze stosunku pracy, jeżeli:

- w umowie o pracę ma zagwarantowane co najmniej minimalne wynagrodzenie,
- w razie braku zagwarantowania co najmniej minimalnego wynagrodzenia (co może mieć miejsce w przypadku pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy) - jeśli podstawa wymiaru składek z tytułu stosunku pracy, w przeliczeniu na okres miesiąca wynosi co najmniej minimalne wynagrodzenie.

Przykład 11

Marcin jest zatrudniony w wymiarze $\frac{1}{2}$ czasu pracy. W umowie ma zagwarantowane minimalne wynagrodzenie za pracę. W marcu i kwietniu 2022 r. otrzymał od pracodawcy wynagrodzenie niższe niż minimalne. W tych miesiącach wykonywał umowę zlecenie u innego podmiotu. Z tytułu umowy zlecenia Marcin podlegał ubezpieczeniom dobrowolnie, ponieważ w umowie o pracę o pracę miał zagwarantowane minimalne wynagrodzenie w związku z tym nie miało znaczenia, że marcu i kwietniu 2022 r. otrzymał od pracodawcy wynagrodzenie niższe niż minimalne.

2. Ubezpieczeni wymienieni wyżej, których podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy, członkostwa w spółdzielni, służby, pobierania świadczenia szkoleniowego, świadczenia socjalnego, zasiłku socjalnego lub wynagrodzenia przysługującego w okresie korzystania ze świadczenia górniczego lub w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie – w przeliczeniu na okres miesiąca – jest niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę, podlegają również obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów.

Jeżeli ubezpieczeni ci spełniają jednocześnie warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z więcej niż jednego innego tytułu, to stosuje się do nich odpowiednio punkt 3, 4 i 5.

Ważne!

W przypadku pracowników, którzy w umowie o pracę nie mają zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia, objęcie obowiązkiem ubezpieczeń społecznych z innego tytułu w danym miesiącu, jest uzależnione od tego, czy w tym miesiącu podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne z tytułu stosunku pracy jest niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia.

Przykład 12

Ewa jest zatrudniona od 1 lutego 2022 r. na podstawie umowy o pracę w spółce z o.o. w pełnym wymiarze czasu pracy (co oznacza, że ma zagwarantowane co najmniej minimalne wynagrodzenie). Od 1 kwietnia 2022 r. wykonuje umowę zlecenia zawartą z przedszkolem. W kwietniu 2022 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy wyniosła „0” (w maju wypłacone zostało wynagrodzenie za kwiecień jak i wynagrodzenie za maj).

W kwietniu 2022 r. Ewa podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym wyłącznie z tytułu stosunku pracy.

Przykład 13

Jakub jest zatrudniony od 1 stycznia 2022 r. na podstawie umowy o pracę w spółce jawnej w połowie wymiaru czasu pracy. W umowie o pracę nie ma zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia. Od 1 stycznia 2022 r. do 28 lutego 2022 r. Jakub wykonywał umowę zlecenia zawartą z innym podmiotem (nie jest wykonywana na rzecz spółki). Podstawa wymiaru z tytułu stosunku pracy wyniosła:

- za styczeń 2022 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy wyniosła „0”,
- za luty 2022 r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy wyniosła 3500 zł (w lutym wypłacone zostało wynagrodzenie za styczeń jak i wynagrodzenie za luty).

Z tytułu umowy zlecenia Jakub podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym od 1 do 31 stycznia 2022 r. W lutym 2022 r. nie podlega obowiązkowo tym ubezpieczeniom jako zleceniobiorca, ponieważ podstawa wymiaru składek z tytułu stosunku pracy w tym miesiącu jest wyższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia.

3. Zleceniobiorca lub osoba współpracująca ze zleceniobiorcą, którego podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym miesiącu jest niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia, spełniający warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów podlega obowiązkowo tym ubezpieczeniom jako zleceniobiorca lub osoba współpracująca oraz z kolejnej lub kolejnych umów zlecenia. **Zasady tej nie stosuje się, jeżeli łączna podstawa wymiaru składek z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia lub współpracy przy jej wykonywaniu lub z innych umów osiąga kwotę minimalnego wynagrodzenia.** Ustalania łącznej podstawy wymiaru składek w celu rozstrzygnięcia obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych należy dokonywać **dla każdego miesiąca odrębnie.**

Ustalania łącznej podstawy wymiaru składek dla celu rozstrzygnięcia zbiegu tytułów dokonuje się **według kolejności ich powstawania.** Ubezpieczony może zmienić tytuł obowiązkowych ubezpieczeń, jednak wybór ten nie może naruszać wyżej wskazanych zasad. Ubezpieczony może także dobrowolnie, na swój wniosek, być objęty ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów.

Z umowy zlecenia, wobec której istnieje ustalony obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia za dany miesiąc powinna być ustalana na podstawie art. 18 ust. 1 w zw. z ust. 3 albo art. 18 ust. 7 ustawy o s.u.s.

Kwota minimalnego wynagrodzenia **nie jest** kwotą graniczną podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Ustalenia łącznej podstawy wymiaru składek dokonuje się jedynie w celu rozstrzygnięcia obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w razie zbiegu określonych tytułów ubezpieczeń.

Ważne!

Zasady rozstrzygania zbiegów kilku umów zlecenia odnoszą się także do zbiegu umowy zlecenia lub współpracy ze zleceniobiorcą z:

- wykonywaniem współpracy ze zleceniobiorcą,
- byciem duchownym,
- byciem posłem lub senatorem,
- wykonywaniem pracy nakładczej,
- wykonywaniem współpracy z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność lub z osobą korzystającą z „ulgi na start”.

Przykład 14

Patrycja wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z Romanem. W umowie określono 1 marca 2022 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy. Następnie Patrycja zawarła umowę zlecenia z Magdaleną. W umowie określono 10 marca 2022 r. jako dzień rozpoczęcia wykonywania pracy.

Przychód uzyskany w marcu 2022 r. wyniósł:

- z tytułu umowy zawartej z Romanem – 2000 zł,
- z tytułu umowy zawartej z Magdaleną – 1200 zł.

Osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w marcu 2022 r. z obu tytułów (tj. u Romana od 1 do 31 marca, a u Magdaleny od 10 do 31 marca).

Więcej szczegółów znajdziesz w poradniku pt. [Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalania podstawy wymiaru składek osób wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych](#), który jest dostępny na stronach internetowych ZUS.

4. Duchowni spełniający warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej podlegają ubezpieczeniom z tytułu tej działalności.
5. Osoba wykonująca pracę nakładczą, prowadząca jednocześnie pozarolniczą działalność.
 - **Osoba, dla której minimalną podstawę wymiaru składek z tytułu działalności stanowi 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.**

Taka osoba podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności, jeżeli podstawa wymiaru składek z tytułu umowy o pracę nakładczą jest niższa od najniższej podstawy z działalności, o której mowa w art. 18 ust. 8 ustawy o s.u.s., tj. 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. W przypadku, jeśli podstawa wymiaru składek wykonawcy będzie wynosiła co najmniej tyle ile najniższa podstawa, o której mowa w art. 18 ust. 8 ustawy, ubezpieczonemu przysługuje wybór tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Przykład 15

Bogdan prowadzi pozarolniczą działalność od 1 stycznia 2018 r. Opłaca składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od podstawy wymiaru, o której mowa w art. 18 ust. 8 ustawy (tj. 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego), od 1 kwietnia do 31 maja 2019 r. wykonuje pracę na podstawie umowy o pracę nakładczą. Z tytułu tej umowy osiąga przychód w wysokości:

- w kwietniu 2019 r. - 40% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego,
- w maju 2019 r. - 70% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Bogdan w kwietniu 2019 r. nadal podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności, a w maju 2019 r. może wybrać/zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych na umowę o pracę nakładczą.

- **Osoba, dla której z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej właściwa jest podstawa wymiaru składek, o której mowa w art. 18a („preferencyjne składki”) albo w art. 18c („mały ZUS plus”) ustawy o s.u.s.**

Osoba, która zadeklaruje z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe

w wysokości 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia albo opłaca składki na zasadach przewidzianych dla „małego ZUS plus”, obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu tytułów: prowadzenia działalności gospodarczej i wykonywania pracy nakładczej.

Z obu tytułów ubezpieczeniom podlega również osoba, która z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej zadeklaruje kwotę niższą niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Jeżeli natomiast z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej zostanie zadeklarowana podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w wysokości nie niższej niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego (tj. wysokości odpowiadającej kwocie, o której mowa w art. 18 ust. 8 ustawy o s.u.s.), wówczas osoba ta obowiązkowo podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia tej działalności gospodarczej. Natomiast w przypadku, gdy podstawa wymiaru składek z tytułu umowy o pracę nakładczą także wynosi co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przysługuje wybór/zmiana tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Przykład 16

Anna prowadzi od 1 stycznia 2019 r. pozarolniczą działalność gospodarczą, dla której właściwa jest podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, o której mowa w art. 18a ustawy i deklaruje podstawę wymiaru składek w wysokości 30% minimalnego wynagrodzenia. Od 1 lutego do 31 marca 2019 r. jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę nakładczą. Z tytułu tej umowy osiąga przychód w lutym 2019 r. w wysokości 70% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, a w marcu 2019 r. – 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Anna w lutym i w marcu 2019 r. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu tytułów, gdyż podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu prowadzenia działalności jest niższa od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

- 6. Osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, oraz osoby z nimi współpracujące – prowadzące jednocześnie pozarolniczą działalność** – podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu tej działalności, jeżeli z tytułu wymienionych wyżej umów oraz współpracy przy ich wykonywaniu, podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest niższa od

obowiązującej daną osobę **najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 18 ust. 8 ustawy o s.u.s., tj. 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.** Mogą one dobrowolnie, na swój wniosek, być objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi również z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo wykonywania współpracy. W przypadku jeśli podstawa wymiaru składek z tytułu wykonywania umowy wynosi co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, ubezpieczonemu przysługuje wybór/zamiana na bieżąco tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Przykład 17

Adam prowadzi działalność gospodarczą od 1 stycznia 2019 r. Obowiązująca go najniższa podstawa wymiaru składek z tytułu prowadzonej działalności wynosi 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Adam od 1 lutego do 28 lutego 2019 r. wykonuje pracę na podstawie dwóch umów zlecenia. Z pierwszej umowy podstawa wymiaru wynosiła 40% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, z drugiej 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. W lutym 2019 r. Adam podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności. Z umów zleceń może przystąpić do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Może także zmienić tytuł tych ubezpieczeń i podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy zlecenia, z której podstawa wymiaru składek wynosi 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia oraz ewentualnie - dobrowolnie z tytułu prowadzenia działalności i z tytułu drugiej umowy zlecenia.

W przypadku, gdy podstawę wymiaru składek z tytułu umowy zlecenia stanowi przychód, w miesiącach, w których nie jest dokonywana wypłata wynagrodzenia (nie powstaje przychód) przez co podstawa wymiaru składek wynosi „0”, osoba podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności.

Jeśli osoba podlegająca obowiązkowi ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, nabywa prawo do zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego z tytułu wykonywania umowy cywilnoprawnej za cały miesiąc kalendarzowy lub część miesiąca, obowiązkiem ubezpieczeń społecznych z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej może zostać objęta po zakończeniu okresu pobierania tych świadczeń.

Natomiast w przypadku, gdy zasiłek chorobowy/świadczenie rehabilitacyjne przysługuje przez część miesiąca kalendarzowego, dla celów ustalenia, z jakiego tytułu

osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym w pozostałej części tego miesiąca, należy stosować przepis art. 18 ust. 9 i 10 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Oznacza to, że należy porównać kwoty:

- podstawy wymiaru składek z tytułu umowy zlecenia w tym miesiącu oraz
- minimalnej podstawy wymiaru składek z tytułu działalności gospodarczej dla tej części miesiąca, za którą zainteresowana osoba nie pobrała zasiłku/świadczenia z umowy zlecenia, wyliczonej w sposób określony w art. 18 ust. 9 i 10 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, dla której minimalną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia (art. 18a ustawy o s.u.s., tzw. preferencyjne składki) albo ustala podstawę wymiaru składek na zasadach określonych w art. 18c ustawy o s.u.s. („mały ZUS plus”).

Taka osoba obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu tytułów: prowadzenia działalności i wykonywania umowy zlecenia (umowy agencyjnej albo innej umowy o świadczenie usług), chyba że podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia z tytułu prowadzenia działalności lub wykonywania umowy, z zachowaniem zasady kolejności powstawania tytułów, osiągnie kwotę minimalnego wynagrodzenia. Wówczas kolejny tytuł lub tytuły nie rodzi obowiązku ubezpieczeń. Ubezpieczony może na bieżąco zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Przykład 18

Maria prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą od 1 stycznia 2021 r. Z tytułu działalności rozlicza składki za każdy miesiąc od podstawy wymiaru składek w wysokości 30% minimalnego wynagrodzenia. Od 1 lutego 2021 r. wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia. Przychód z tytułu wykonywania umowy w każdym miesiącu wynosi 1000 zł. Maria od 1 lutego 2021 r. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu tytułów.

Przykład 19

Tomasz prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą od 1 czerwca 2018 r. Z tytułu działalności od lutego 2020 r. rozlicza za każdy miesiąc składki na ubezpieczenia społeczne od podstawy wymiaru składek w wysokości 2654,86 zł (opłaca „mały ZUS plus”). Od 1 kwietnia 2020 r. wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia. Przychód z tytułu wykonywania umowy w każdym miesiącu wynosi 1500 zł. Tomasz od 1 lutego 2020 r. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym wyłącznie z tytułu prowadzenia działalności (jego podstawa wymiaru składek osiąga kwotę minimalnego wynagrodzenia).

Więcej szczegółów znajdziesz w poradniku pt. [Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalania podstawy wymiaru składek osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących](#), który jest dostępny na stronach internetowych ZUS.

7. Osoba prowadząca kilka rodzajów działalności pozarolniczej jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z jednego, wybranego przez siebie rodzaju działalności.
8. Pracownicy, członkowie spółdzielni, oraz członkowie rad nadzorczych wynagradzani z tytułu pełnienia tej funkcji mający ustalone prawo do emerytury lub renty, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.
9. Zleceniobiorcy, mający ustalone prawo do emerytury lub renty, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tego tytułu z zastrzeżeniem punktu 3 i 10.
10. Osoby mające ustalone prawo do emerytury lub renty, które zawarły umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowę o dzieło z pracodawcą, z którym pozostają w stosunku pracy, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu wykonywania tej umowy. Zasadę tę stosuje się także w przypadku, gdy na podstawie takiej umowy wykonywana jest praca na rzecz pracodawcy, z którym osoba mająca ustalone prawo do emerytury lub renty pozostaje w stosunku pracy.
11. Osoby odbywające służbę zastępczą oraz żołnierze niezawodowi pełniący czynną służbę wojskową, posiadający prawo do emerytury lub renty (renty rodzinnej) z tytułu tej służby, obowiązkowo podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.
12. Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów Prawa przedsiębiorców lub innych przepisów szczególnych, mające ustalone

prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym do czasu ustalenia prawa do emerytury. Przy czym obowiązek ten dotyczy jedynie osób, które mają ustalone decyzją ZUS prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy z systemu powszechnego. Dotyczy to rent z tytułu niezdolności do pracy, o których mowa w:

- ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- ustawie wypadkowej,

Nie dotyczy natomiast osób pobierających renty rodzinne, a także rencistów spoza systemu powszechnego, mających prawo do np. wojskowych lub policyjnych rent inwalidzkich przyznawanych z tytułu niezdolności do służby, rent rolniczych z tytułu niezdolności do pracy, o których mowa w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Powyższy obowiązek ubezpieczeń dotyczy także osób, które działalność gospodarczą prowadzą w formie spółki cywilnej.

Osoba mająca prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów Prawa przedsiębiorców lub innych przepisów szczególnych, a także prowadząca jednocześnie inną pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 8 ust. 6 pkt 2-4 ustawy o s.u.s. (np. jest współnikiem w spółce jawnej) obowiązkowo podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Osoby, które:

- mają ustalone prawo do emerytury lub renty innej niż renta z tytułu niezdolności do pracy i jednocześnie prowadzą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów Prawa przedsiębiorców lub innych przepisów szczególnych,
- mają ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy i jednocześnie prowadzą pozarolniczą działalność inną niż pozarolnicza działalność gospodarcza, o której mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (np. współnik w spółce jawnej, współnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością),
- mają ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy i jednocześnie współpracują przy prowadzeniu pozarolniczej działalności lub są osobami współpracującymi z osobami korzystającymi z „ulgi na start”,

podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym dobrowolnie (jeśli skorzystają z tego prawa obowiązkowe będzie dla nich także ubezpieczenie wypadkowe).

13. Pozostałe osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, niewymienione w punktach 8-12, mające ustalone prawo do emerytury lub renty podlegają dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Pod pojęciem „renta” należy rozumieć wyłącznie świadczenie pieniężne z systemu ubezpieczenia społecznego (realizowanego w naszym kraju przez ZUS i KRUS) bądź zaopatrzenia emerytalnego (np. żołnierzy zawodowych czy funkcjonariuszy Policji). Nie ma przy tym znaczenia, czy jest to renta z polskiego, czy zagranicznego systemu ubezpieczenia bądź zaopatrzenia społecznego.

Inne świadczenia nie są rentą w rozumieniu powołanej ustawy, m.in. nie jest rentą renta wypłacana na podstawie przepisów prawa cywilnego (np. renta wyrównawcza). Nie jest również rentą renta socjalna przyznawana na podstawie przepisów ustawy o rencie socjalnej.

Podobnie jak w przypadku renty również w przypadku emerytury nie ma znaczenia, czy jest to emerytura z polskiego, czy zagranicznego systemu ubezpieczenia bądź zaopatrzenia społecznego.

Dla celu ustalania obowiązku ubezpieczeń społecznych, pobieranie uposażenia rodzinnego przysługującego w razie śmierci sędziego albo sędziego w stanie spoczynku członkom jego rodziny należy traktować jak pobieranie renty rodzinnej.

14. Osoby wykonujące odpłatnie pracę na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania, a także osoby przebywające na urloпах wychowawczych oraz osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem, o których mowa w art. 6a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym (a tylko ubezpieczeniu emerytalnemu - osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem, o których mowa w art. 6b ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), jeżeli nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty i nie mają innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych.
15. Osoby wykonujące pracę nakładczą, zleceniobiorcy i osoby z nimi współpracujące, osoby prowadzące pozarolniczą działalność i osoby z nimi współpracujące, osoby wykonujące odpłatnie pracę na podstawie skierowania do pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania oraz duchowni, spełniający jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pobierania

zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego. Mogą oni jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęci ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów.

16. Pracownicy oraz członkowie spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych spełniający jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu tytułów.
17. Przy ustalaniu obowiązku ubezpieczeń społecznych z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego bez znaczenia jest ewentualne posiadanie ustalonego prawa do emerytury lub renty.
18. Ponieważ w art. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych brakuje zapisu dotyczącego zasad ustalania obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych dla osób pobierających zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego, które jednocześnie posiadają inny tytuł podlegania ubezpieczeniom, niewymieniony w art. 9 ust. 1c i 1d ustawy, są posłami lub senatorami pobierającymi uposażenie, lub pobierającymi stypendium słuchaczami Krajowej Szkoły Administracji Publicznej im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego), podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu tytułów.
19. Za stypendystę sportowego dla celów ubezpieczeń społecznych uważa się osobę, która nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów. W związku z powyższym osoby, które pobierają stypendium sportowe oraz zasiłek macierzyński lub zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym wyłącznie z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego albo zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego.
20. Osoby przebywające na urlopie wychowawczym podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom wyłącznie w przypadku, gdy nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty i nie mają innych tytułów powodujących obowiązek ubezpieczeń społecznych.
21. Pracownik, który łączy dodatkowy urlop macierzyński lub dodatkowy urlop na warunkach urlopu macierzyńskiego z wykonywaniem pracy u pracodawcy udzielającego tego urlopu na zasadach określonych w art. 182¹ Kodeksu pracy, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu tytułów.
22. Żołnierze niezawodowi pełniący czynną służbę wojskową (z wyłączeniem żołnierzy pełniących służbę kandydacką) oraz osoby odbywające służbę zastępczą podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, jeżeli nie mają innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych.

23. Osoby pobierające zasiłek dla bezrobotnych, świadczenie integracyjne lub stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które zostały skierowane przez powiatowy urząd pracy, oraz osoby pobierające stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które zostały skierowane przez inne niż powiatowy urząd pracy podmioty kierujące na szkolenie, staż lub przygotowanie zawodowe dorosłych – obowiązkowo podlegają z tych tytułów ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, jeśli nie mają innych tytułów rodzących obowiązki ubezpieczeń społecznych.
24. Osoby pozostające w stosunku służby, spełniające jednocześnie warunki do podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pracy nakładczej, pracy na podstawie umowy zlecenia, umowy agencyjnej lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, a także z tytułu współpracy przy wykonywaniu tych umów, prowadzenia pozarolniczej działalności i współpracy przy prowadzeniu tej działalności, bycia posłem i senatorem pobierającym uposażenie oraz posłem do Parlamentu Europejskiego, o którym mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 30 lipca 2004 r. o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. z 2004 r. nr 187 poz. 1925 z późn. zm.), lub duchownym – obejmowane są ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi dobrowolnie na swój wniosek.
25. Członkowie rad nadzorczych spełniający warunki do objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów podlegają ubezpieczeniom również z tytułu pełnienia funkcji członka rady nadzorczej.
26. Uczniowie szkół ponadpodstawowych lub studenci do ukończenia 26 lat, którzy pobierają stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które zostali skierowani przez inne niż powiatowy urząd pracy podmioty kierujące na szkolenie, staż lub przygotowanie zawodowe dorosłych, nie podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, pod warunkiem że stypendium pobierane jest w związku z realizacją takiego szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, których obowiązek odbycia wynika z programu nauczania.
27. Małżonek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, który jednocześnie spełni warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z obu tytułów.

Ważne!

Wobec osób, które w wyniku rozstrzygnięcia zbiegu tytułów do ubezpieczeń społecznych z danego tytułu podlegają dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym zastosowanie mają następujące zasady:

- nie mogą one zostać objęte dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym, bowiem tym ubezpieczeniem mogą być objęte wyłącznie osoby podlegające obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnym i rentowymi (tytuły wymienione w art. 11 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych).
- podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu, jeśli zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest ono przewidziane dla danego tytułu.

Przykład 20

Antonina jest pracownikiem w Spółce A od 1 stycznia 2018 r. w pełnym wymiarze czasu pracy. Od 1 kwietnia 2022 r. wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej ze Szkołą podstawową w B. Z tytułu wykonywania umowy zlecenia podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na zasadzie dobrowolności. Jeśli zgłosi wniosek o objęcie tymi ubezpieczeniami obowiązkowo będzie podlegał również ubezpieczeniu wypadkowemu. Natomiast nie może zostać objęty dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym.

Tabele pokazujące rozstrzygnięcie zbiegów ubezpieczeń

Ubezpieczenia emerytalne i rentowe obowiązkowe		
Ubezpieczony	Tytuł ubezpieczeń	Charakter ubezpieczeń
Pracownik	Pracownik	O/O
Członek rso lub skr	Członkostwo w rso lub skr	
Osoba pobierająca świadczenie szkoleniowe po ustaniu zatrudnienia	Pobieranie świadczenia szkoleniowego	

Osoba pobierająca świadczenie socjalne, zasiłek socjalny, wynagrodzenie w okresie korzystania ze świadczenia górniczego albo w okresie korzystania ze stypendium	Pobieranie świadczenia socjalnego w okresie urlopu, pobieranie zasiłku socjalnego w czasie przekwalifikowania zawodowego i poszukiwania nowego zatrudnienia, pobieranie wynagrodzenia przysługującego w okresie korzystania ze świadczenia górniczego albo w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie
Członek rady nadzorczej	Członek rady nadzorczej wynagradzany z tytułu pełnienia funkcji

Przykład 21

Ryszard jest pracownikiem:

- w Spółce A w połowie wymiaru czasu pracy,
- w Spółce B w $\frac{1}{4}$ wymiaru czasu pracy.

Robert podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu wykonywania każdej z umów o pracę.

Ubezpieczenia emerytalne i rentowe obowiązkowe i dobrowolne (Pod warunkiem spełnienia warunków opisanych wyżej)		
Ubezpieczony	Tytuł ubezpieczeń	Charakter ubezpieczeń
Pracownik	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Umowa o pracę nakładczą ▪ Umowa agencyjna, umowa zlecenia lub inna umowa o świadczenie usług, do której 	O/D
Członek rsp lub skr		

Osoba pobierająca świadczenie szkoleniowe po ustaniu zatrudnienia	<p>zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia (z zastrzeżeniem art. 8 ust. 2a ustawy o s.u.s. – patrz wyżej)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pozarolnicza działalność ▪ Wykonywanie współpracy ▪ Bycie posłem lub senatorem pobierającymi uposażenie lub posłem do Parlamentu Europejskiego, o którym mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w RP ▪ Posiadanie statusu duchownego 	
Osoba pobierająca świadczenie socjalne, zasiłek socjalny, wynagrodzenie w okresie korzystania ze świadczenia górniczego albo w okresie korzystania ze stypendium		

Przykład 22

Eryk jest zatrudniony w ramach stosunku pracy w wymiarze $\frac{3}{4}$ wymiaru czasu pracy. W umowie o pracę ma zagwarantowane wynagrodzenie w wysokości 4000 zł. Od kwietnia 2019 r. rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej. Eryk obowiązkowo podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu stosunku pracy. Z tytułu pozarolniczej działalności ubezpieczeniom społecznym podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym dobrowolnie, ponieważ w umowie o pracę ma zagwarantowane co najmniej minimalne wynagrodzenie. W przypadku objęcia dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi – z tytułu tej działalności – podlega obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu. Nie ma natomiast prawa do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tytułu prowadzenia działalności.

Przykład 23

Agnieszka jest zatrudniona w ramach stosunku pracy w wymiarze $\frac{1}{2}$ wymiaru czasu pracy.

W umowie o pracę **nie ma** zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia. Od 1 lutego 2022 r. rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej.

Agnieszka **obowiązkowo** podlega ubezpieczeniom społecznym:

- emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu stosunku pracy,
- emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej.

<i>Ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób mających ustalone prawo do emerytury lub renty</i>		
Ubezpieczony	Tytuł ubezpieczeń	Charakter ubezpieczeń
Osoba mająca ustalone prawo do emerytury lub renty	Pracownik	O
	Umowa o pracę nakładczą	D
	Członkostwo w rsp lub skr	O
	Umowa agencyjna, umowa zlecenia lub inna umowa o świadczenie usług. ⁶	O
	Członek rady nadzorczej	O

⁶ Osoba, która dodatkowo zawarła umowę agencyjną, umowę zlecenia lub inną umowę o świadczenie usług z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy lub wykonuje pracę w ramach takiej umowy na rzecz własnego pracodawcy jest dla celów ubezpieczeń społecznych uważana za pracownika

Wykonywanie współpracy z osobą wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług	O
Działalność pozarolnicza, z wyłączeniem osoby, która prowadzi działalność gospodarczą i ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy	D
Działalność gospodarcza prowadzona przez osobę mającą ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy (do czasu ustalenia prawa do emerytury)	O
Wykonywanie współpracy z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność albo z osobą korzystającą z tzw. „ulgi na start”	D
Bycie posłem lub senatorem pobierającym uposażenie lub posłem do Parlamentu Europejskiego, o którym mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 30 lipca 2004 r. o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w RP	D
Pobieranie stypendium sportowego	D
Pobieranie stypendium dla słuchaczy Krajowej Szkoły Administracji Publicznej	D
Wykonywanie pracy na podstawie skierowania w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania	N
Posiadanie statusu duchownego	D
Pełnienie niezawodowej wojskowej służby czynnej	O
Odbywanie służby zastępczej	O
Przebywanie na urlopie wychowawczym	N
Osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem, o	N

	których mowa w art. 6a ust. 1 i art. 6b ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych	
	Rezygnacja z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem	N
	Osoba podlegająca dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na podstawie art. 7 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych	D

Niepodleganie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym		
Ubezpieczony	Tytuł ubezpieczeń	Charakter ubezpieczeń
Stypendysta sportowy Osoba wykonująca odpłatnie pracę na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania Żołnierz niezawodowy pełniący czynną służbę	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stosunek pracy ▪ Umowa o pracę nakładczą ▪ Członkostwo w rsp lub skr ▪ Wykonywanie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług ▪ Prowadzenie działalności pozarolniczej ▪ Wykonywanie współpracy ▪ Bycie posłem lub senatorem pobierającymi uposażenie albo posłem do Parlamentu Europejskiego, o którym mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 30 lipca 2004 r. o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w RP ▪ Pobieranie stypendium sportowego ▪ Pobieranie stypendium dla słuchaczy Krajowej Szkoły Administracji Publicznej ▪ Wykonywanie pracy, na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania ▪ Posiadanie statusu duchownego ▪ Pełnienie niezawodowej czynnej służby 	N/O

wojskową	wojskowej	
Osoba odbywająca służbę zastępczą	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Odbywanie służby zastępczej ▪ Pobieranie świadczenia socjalnego, zasiłku socjalnego, wynagrodzenia w okresie korzystania ze świadczenia górniczego albo korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie ▪ Pobieranie świadczenia szkoleniowego po ustaniu zatrudnienia ▪ Pełnienie funkcji członka rady nadzorczej 	

VI. WYSOKOŚĆ SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE

Wysokość stopy procentowej składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe jest jednakowa dla wszystkich ubezpieczonych, bez względu na tytuł ubezpieczeń.

Stopa procentowa składki na ubezpieczenie wypadkowe jest zróżnicowana. Płatnicy składek ustalają samodzielnie stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe. Jedynie dla płatników, którzy przekazali informację ZUS IWA za trzy ostatnie kolejne lata kalendarzowe stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe na dany rok składkowy ustala Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Szczegółowe wyjaśnienia dotyczące sposobu ustalania stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe zawarte są w poradniku [Ustalanie stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe](#).

Stopy procentowe składek

Ubezpieczenie emerytalne	Ubezpieczenia rentowe	Ubezpieczenie chorobowe
19,52	8,00	2,45

VII. ZASADY FINANSOWANIA SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE

Przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stanowią następujące ogólne zasady finansowania składek na ubezpieczenia społeczne:

- składki na ubezpieczenie emerytalne finansują z własnych środków, w równych częściach, ubezpieczony i płatnik składek
- składki na ubezpieczenia rentowe finansują z własnych środków – ubezpieczony w wysokości 1,5% podstawy wymiaru oraz płatnik składek w wysokości 6,5% podstawy wymiaru
- składki na ubezpieczenie chorobowe finansują z własnych środków ubezpieczeni,
- składki na ubezpieczenie wypadkowe finansują z własnych środków płatnicy składek.

Osoby, które są płatnikami składek na własne ubezpieczenia, finansują z własnych środków całość należnych składek na ubezpieczenia społeczne.

Od podanych wyżej zasad obowiązujące przepisy przewidują wyjątki:

1. Składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe osób współpracujących finansuje osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub osoba korzystająca z „ulgi na start”.
2. Składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe osób duchownych, podlegających obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu, obliczone od odpowiedniej dla ubezpieczonego minimalnej podstawy wymiaru są finansowane przez:
 - duchownych – w wysokości 20% składki oraz Fundusz Kościelny – w wysokości 80% składki,
 - Fundusz Kościelny – w wysokości 100% składki za członków zakonów kontemplacyjno-klauzurowych, misjonarzy w okresach pracy na terenach misyjnych.

W przypadku gdy na wniosek duchownego podstawa wymiaru składek jest wyższa niż minimalna podstawa wymiaru składek, wynikająca odpowiednio z art. 18 ust. 4 pkt 5a albo art. 18 ust. 4c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wówczas składkę od nadwyżki finansują duchowni, instytucje diecezjalne lub zakonne.

Składki na dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe duchowni zawsze finansują z własnych środków.

Szczegółowe informacje dotyczące osób duchownych zawiera poradnik dostępny na stronie internetowej ZUS.

3. W całości z budżetu państwa finansowane są składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za:
 - osoby przebywające na urloпах wychowawczych lub pobierające zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego, osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem, o których mowa w art. 6a ust. 1 ustawy o s.u.s. Za osoby, o których mowa w art. 6b ust. 1 ustawy o s.u.s., finansowanie dotyczy tylko składki na ubezpieczenie emerytalne.
 - składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe żołnierzy niezawodowych pełniących służbę czynną (z wyłączeniem żołnierzy pełniących służbę wojskową w charakterze kandydata na żołnierza zawodowego oraz żołnierzy pełniących okresową służbę wojskową) - finansowane są z części budżetu państwa, której dysponentem jest Minister Obrony Narodowej.
4. Za osoby rezygnujące z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe finansują w całości ośrodki pomocy społecznej.
5. Składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za bezrobotnych finansują w całości powiatowe urzędy pracy z Funduszu Pracy.
6. Składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy lub zasiłek dla opiekuna finansuje w całości wójt, burmistrz lub prezydent miasta.
7. Składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe osób pobierających stypendium w okresie szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, kierowanych przez podmioty inne niż powiatowe urzędy pracy, finansują w całości z własnych środków podmioty kierujące.
8. Składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe osób pobierających stypendium na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w okresie odbywania studiów podyplomowych i niepozostawania w zatrudnieniu, finansują w całości powiatowe urzędy pracy z Funduszu Pracy.
9. Składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe osób świadczących pracę na podstawie umowy uaktywniającej, o której mowa w ustawie o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 obliczone od podstawy, którą stanowi kwota nie wyższa niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego na podstawie odrębnych przepisów (a dla umów zawartych od 1 stycznia 2018 r. kwota nie wyższa niż połowa minimalnego wynagrodzenia), finansuje budżet państwa za pośrednictwem ZUS.

Składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe obliczone od podstawy wymiaru stanowiącej kwotę nadwyżki ponad kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę (albo ponad kwotę połowy minimalnego wynagrodzenia w przypadku umów uaktywniających zawartych od 1 stycznia 2018 r.) opłaca płatnik składek (rodzic) na zasadach określonych dla składek za zleceniobiorców, tj. zgodnie z ogólnymi zasadami współfinansowania składek.

Z kolei składki na ubezpieczenie chorobowe w każdym przypadku, tj. bez względu na to czy podstawa wymiaru przekracza kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę, finansują w całości z własnych środków sami ubezpieczeni, a opłaca do Zakładu płatnik.

10. W przypadku stwierdzenia, że:

- pracodawca nielegalnie zatrudniał pracownika – składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe od wynagrodzenia z tytułu nielegalnego zatrudnienia są opłacane w całości ze środków płatnika składek. Składki nie obciążają pracownika,
- pracodawca zaniżył podstawę wymiaru składek pracownika – składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe od części nieujawnionego wynagrodzenia są opłacane w całości ze środków płatnika składek. Składki nie obciążają pracownika.

Zasada ta obowiązuje od 1 stycznia 2022 r. i dotyczy przychodów uzyskanych przez pracownika po 31 grudnia 2021 r.

Szczegółowe wyjaśnienia dotyczące zasad finansowania składek za te osoby zawiera poradnik „[Ubezpieczenie niań – kompendium](#)”.

Zasady finansowania składek na ubezpieczenia społeczne obrazują poniższe tabele

Ważne!

W tabelach uwzględniono jako źródło finansowania budżet państwa i Fundusz Kościelny wyłącznie w przypadku, gdy składki na ubezpieczenia społeczne nie są opłacane w tej części przez płatnika.

<i>Podmioty finansujące składkę na ubezpieczenie emerytalne</i>				
Podmiot ubezpieczenia	Ubezpieczeni	Płatnik składek	Budżet państwa	Fundus z Kościel

Pracownik*	1/2	1/2		
Pracownik, który na podstawie art. 109 rozporządzenia 574/72 (EWG) albo art. 21 ust. 2 rozporządzenia 987/2009 (WE) przejął obowiązki w zakresie opłacania składek na własne ubezpieczenia społeczne od pracodawcy, który nie ma w Polsce miejsca prowadzenia działalności	1/2	1/2		
Osoba wykonująca pracę nakładczą	1/2	1/2		
Członek rsp lub skr	1/2	1/2		
Zleceniobiorca	1/2	1/2		
Osoba świadcząca pracę na podstawie umowy uaktywniającej, za którą są opłacane składki od podstawy, którą stanowi kwota nie wyższa niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę (a dla umów zawartych od 1 stycznia 2018 r. kwota nie wyższa niż połowa minimalnego wynagrodzenia)			1/1	
Osoba świadcząca pracę na podstawie umowy uaktywniającej, za którą są opłacane składki od podstawy, którą stanowi kwota nadwyżki ponad kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę (albo ponad kwotę połowy minimalnego wynagrodzenia w przypadku umów uaktywniających zawartych od 1 stycznia 2018 r.)	1/2	1/2		
Osoba sprawująca osobistą opiekę nad dzieckiem, o której mowa w art. 6a ust. 1 i art. 6b ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych			1/1	
Osoba współpracująca ze zleceniobiorcą	1/2	1/2		
Osoba prowadząca pozarolniczą działalność	1/1			
Osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność albo z osobą korzystającą z „ulgi na start”		1/1		
Poseł lub senator	1/2	1/2		
Stypendysta sportowy	1/2	1/2		
Pobierający stypendium słuchacz Krajowej	1/2	1/2		

Szkoły Administracji Publicznej im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego				
Osoba wykonująca odpłatnie pracę, na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania	1/2	1/2		
Osoba pobierająca zasiłek dla bezrobotnych, świadczenie integracyjne lub stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które zostały skierowane przez powiatowy urząd pracy, jeżeli nie mają innych tytułów rodzących obowiązki ubezpieczeń społecznych		1/1		
Osoba pobierająca stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które została skierowana przez inny niż powiatowy urząd pracy podmiot kierujący na szkolenie, staż lub przygotowanie zawodowe dorosłych		1/1		
Osoba pobierająca stypendium na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w okresie odbywania studiów podyplomowych i niepozostawiania w zatrudnieniu		1/1		
Duchowny opłacający składkę od minimalnej podstawy wymiaru podlegający obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu	1/5			4/5
Duchowny będący członkiem zakonu kontemplacyjno-klauzurowego lub misjonarzem podlegający obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu				1/1
Duchowny opłacający składkę od nadwyżki ponad minimalną podstawę wymiaru	1/1			
Żołnierz niezawodowy pełniący czynną służbę wojskową, z wyłączeniem żołnierzy pełniących służbę kandydacką		1/1		
Osoba odbywająca służbę zastępczą	1/2	1/2		
Osoba pobierająca świadczenie socjalne wypłacane w okresie urlopu, oraz osoba pobierająca zasiłek socjalny wypłacany na czas		1/1		

przekwalifikowania zawodowego i poszukiwania nowego zatrudnienia, a także osoba pobierająca wynagrodzenie przysługujące w okresie korzystania ze świadczenia górniczego lub w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie, wynikające z odrębnych przepisów lub układów zbiorowych				
Pracownik zwolniony ze świadczenia pracy, otrzymujący świadczenie socjalne (kolejowe)	1/2	1/2		
Osoba pobierająca świadczenie szkoleniowe po ustaniu zatrudnienia	1/2	1/2		
Osoba rezygnująca z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem		1/1		
Osoba pobierająca świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy lub zasiłek dla opiekuna		1/1		
Osoba podlegająca dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, na podstawie art. 7 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych	1/1			
Osoba przebywająca na urlopie wychowawczym lub pobierająca zasiłek macierzyński lub zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego**			1/1	
Posel do Parlamentu Europejskiego wybrany w Rzeczypospolitej Polskiej	1/1			
Członek rady nadzorczej wynagradzany z tytułu pełnienia tej funkcji	1/2	1/2		
*Z zastrzeżeniem sytuacji dotyczących nielegalnego zatrudnienia lub nieujawnionego wynagrodzenia opisanych w pkt 10.				
** Płatnik składek nie dokonuje wpłat składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla osób przebywających na urlopie wychowawczym lub pobierających zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego. Obowiązki w tym zakresie pełni ZUS, który otrzymuje środki na pokrycie tych składek z budżetu państwa.				

Podmioty finansujące składkę na ubezpieczenia rentowe				
Podmiot ubezpieczenia	Ubezpieczony	Płatnik składek	Budżet państwa	Fundus z Kościelny
Pracownik*	18,75/10 0	81,25/10 0		
Pracownik, który na podstawie art. 109 rozporządzenia 574/72 (EWG) albo art. 21 ust. 2 rozporządzenia 987/2009 (WE) przejął obowiązki w zakresie opłacania składek na własne ubezpieczenia społeczne od pracodawcy, który nie ma w Polsce miejsca prowadzenia działalności	18,75/10 0	81,25/10 0		
Osoba wykonująca pracę nakładczą	18,75/10 0	81,25/10 0		
Członek rsp lub skr	18,75/10 0	81,25/10 0		
Zleceniobiorca	18,75/10 0	81,25/10 0		
Osoba świadcząca pracę na podstawie umowy uaktywniającej, za którą są opłacane składki od podstawy, którą stanowi kwota nie wyższa niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę (albo kwota połowy minimalnego wynagrodzenia w przypadku umów uaktywniających zawartych od 1 stycznia 2018 r.)			1/1	
Osoba świadcząca pracę na podstawie umowy uaktywniającej, za którą są opłacane składki od podstawy, którą stanowi kwota nadwyżki ponad kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę (albo ponad kwotę połowy minimalnego wynagrodzenia w przypadku umów uaktywniających zawartych od 1 stycznia 2018 r.)	18,75/10 0	81,25/10 0		

Osoba współpracująca ze zleceniobiorcą	18,75/10 0	81,25/10 0		
Osoba prowadząca pozarolniczą działalność	1/1			
Osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność, albo z osobą korzystającą z „ulgi na start”		1/1		
Poseł lub senator	18,75/10 0	81,25/10 0		
Stypendysta sportowy	18,75/10 0	81,25/10 0		
Pobierający stypendium słuchacz Krajowej Szkoły Administracji Publicznej im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego	18,75/10 0	81,25/10 0		
Osoba wykonująca odpłatnie pracę, na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania	18,75/10 0	81,25/10 0		
Osoba pobierająca zasiłek dla bezrobotnych, świadczenie integracyjne lub stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które zostały skierowane przez powiatowy urząd pracy, jeżeli nie mają innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych		1/1		
Osoba pobierająca stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które została skierowana przez inny niż powiatowy urząd pracy podmiot kierujący na szkolenie, staż lub przygotowanie zawodowe dorosłych		1/1		

Osoba pobierająca stypendium na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w okresie odbywania studiów podyplomowych i niepozostawania w zatrudnieniu		1/1		
Duchowny opłacający składkę od minimalnej podstawy wymiaru, podlegający obowiązkowo ubezpieczeniom rentowym	1/5			4/5
Duchowny będący członkiem zakonu kontemplacyjno-klauzurowego lub misjonarzem podlegający obowiązkowo ubezpieczeniom rentowym				1/1
Duchowny opłacający składkę od nadwyżki ponad minimalną podstawę wymiaru	1/1			
Żołnierz niezawodowy pełniący czynną służbę wojskową, z wyłączeniem żołnierzy pełniących służbę kandydacką		1/1		
Osoba odbywająca służbę zastępczą	18,75/10 0	81,25/10 0		
Osoba pobierająca świadczenie socjalne wypłacane w okresie urlopu oraz osoba pobierająca zasiłek socjalny wypłacany na czas przekwalifikowania zawodowego i poszukiwania nowego zatrudnienia a także osoba pobierająca wynagrodzenie przysługujące w okresie korzystania ze świadczenia górniczego lub w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie wynikające z odrębnych przepisów lub układów zbiorowych pracy		1/1		
Pracownik zwolniony ze świadczenia pracy, otrzymujący świadczenie socjalne (kolejowe)	18,75/10 0	81,25/10 0		
Osoba pobierająca świadczenie szkoleniowe po	18,75/10	81,25/10		

ustaniu zatrudnienia	0	0		
Osoba rezygnująca z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem		1/1		
Osoba pobierająca świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy lub zasiłek dla opiekuna		1/1		
Osoba podlegająca dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, na podstawie art. 7 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych	1/1			
Posel do Parlamentu Europejskiego wybrany w Rzeczypospolitej Polskiej	1/1			
Osoba przebywająca na urlopie wychowawczym lub pobierająca zasiłek macierzyński lub zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego**			1/1	
Osoba sprawująca osobistą opiekę nad dzieckiem, o której mowa w art. 6a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych			1/1	
Członek rady nadzorczej wynagradzany z tytułu pełnienia tej funkcji	18,75/10 0	81,25/10 0		
<p>* Z zastrzeżeniem sytuacji dotyczących nielegalnego zatrudnienia lub nieujawnionego wynagrodzenia opisanych w pkt 10.</p> <p>** Płatnik składek nie dokonuje wpłat składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla osób przebywających na urlopie wychowawczym lub pobierających zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego. Obowiązki w tym zakresie pełni ZUS, który otrzymuje środki na pokrycie tych składek z budżetu państwa.</p>				

Podmioty finansujące składkę na ubezpieczenie chorobowe				
Podmiot ubezpieczenia	Ubezpieczony	Płatnik składek	Budżet państwa	Fundusz Kościelny
Pracownik*	1/1			
Pracownik, który na podstawie art. 109 rozporządzenia 574/72 (EWG) albo art. 21 ust. 2 rozporządzenia 987/2009 (WE) przejął obowiązki w zakresie opłacania składek na własne ubezpieczenia społeczne od pracodawcy, który nie ma w Polsce miejsca prowadzenia działalności	1/1			
Osoba wykonująca pracę nakładczą	1/1			
Członek rsp lub skr	1/1			
Zleceniobiorca	1/1			
Osoba świadcząca pracę na podstawie umowy uaktywniającej, za którą są opłacane składki od podstawy, którą stanowi kwota nie wyższa niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę (albo kwota połowy minimalnego wynagrodzenia w przypadku umów uaktywniających zawartych od 1 stycznia 2018 r.)	1/1			
Osoba świadcząca pracę na podstawie umowy uaktywniającej, za którą są opłacane składki od podstawy, którą stanowi kwota nadwyżki ponad kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę (albo ponad kwotę połowy minimalnego wynagrodzenia w przypadku umów uaktywniających zawartych od 1 stycznia 2018 r.)	1/1			
Osoba współpracująca ze zleceniobiorcą	1/1			
Osoba prowadząca pozarolniczą działalność	1/1			
Osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność albo z osobą korzystającą z „ulgi na start”		1/1		
Osoba wykonująca odpłatnie pracę, na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania	1/1			

Duchowny opłacający składkę od minimalnej podstawy wymiaru	1/1			
Duchowny będący członkiem zakonu kontemplacyjno-klauzurowego lub misjonarzem	1/1			
Duchowny opłacający składkę od nadwyżki ponad minimalną podstawę wymiaru	1/1			
Osoba odbywająca służbę zastępczą	1/1			
*Z zastrzeżeniem sytuacji dotyczących nielegalnego zatrudnienia lub nieujawnionego wynagrodzenia opisanych w pkt 10.				

Podmioty finansujące składkę na ubezpieczenie wypadkowe				
Podmiot ubezpieczenia	Ubezpieczony	Płatnik	Budżet państw	Fundusz
Pracownik		1/1		
Pracownik, który na podstawie art. 109 rozporządzenia 574/72 (EWG) albo art. 21 ust. 2 rozporządzenia 987/2009 (WE) przejął obowiązki w zakresie opłacania składek na własne ubezpieczenia społeczne od pracodawcy, który nie ma w Polsce miejsca prowadzenia działalności		1/1		
Członek rsp lub skr		1/1		
Zleceniobiorca		1/1		
Osoba świadcząca pracę na podstawie umowy uaktywniającej, za którą są opłacane składki od podstawy, którą stanowi kwota nie wyższa niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę (albo kwota połowy minimalnego wynagrodzenia w przypadku umów uaktywniających zawartych od 1 stycznia 2018 r.)			1/1	
Osoba świadcząca pracę na podstawie umowy uaktywniającej, za którą są opłacane składki od podstawy, którą stanowi kwota nadwyżki ponad kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę (albo ponad kwotę połowy minimalnego wynagrodzenia		1/1		

w przypadku umów uaktywniających zawartych od 1 stycznia 2018 r.)				
Osoba współpracująca ze zleceniobiorcą		1/1		
Osoba prowadząca pozarolniczą działalność	1/1			
Osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność lub z osobą korzystającą z „ulgi na start”		1/1		
Posel lub senator (z wyłączeniem posła do Parlamentu Europejskiego, o którym mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 30 lipca 2004 r. o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w Rzeczypospolitej Polskiej)		1/1		
Stypendysta sportowy		1/1		
Osoba wykonująca odpłatnie pracę, na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania		1/1		
Bezrobotny pobierający stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które zostały skierowane przez powiatowy urząd pracy		1/1		
Osoba pobierająca stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które została skierowana przez inny niż powiatowy urząd pracy podmiot kierujący na szkolenie, staż lub przygotowanie zawodowe dorosłych		1/1		
Osoba pobierająca stypendium na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w okresie odbywania studiów podyplomowych i niepozostawania w zatrudnieniu		1/1		
Duchowny opłacający składkę od minimalnej podstawy wymiaru	1/5			4/5
Duchowny będący członkiem zakonu kontemplacyjno-klauzurowego lub misjonarzem				1/1
Duchowny opłacający składkę od nadwyżki ponad minimalną podstawę wymiaru	1/1			

Osoba odbywająca służbę zastępczą		1/1		
Pobierający stypendium słuchacz Krajowej Szkoły Administracji Publicznej im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego		1/1		

VIII. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne

1. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników, osób wykonujących pracę nakładczą, członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych, osób wykonujących odpłatnie pracę w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania oraz członków rad nadzorczych wynagradzanych z tytułu pełnienia tej funkcji.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników oraz osób wykonujących pracę nakładczą stanowi dochód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, pracy nakładczej lub służby.

W podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników uwzględnia się również dochód z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenia usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo z tytułu umowy o dzieło, jeżeli umowa taka została zawarta z pracodawcą, z którym pozostają oni w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonują pracę (art. 18 ust. 1a ustawy o s.u.s.).

Przykład 24

Agata jest pracownikiem Spółki ABC. Zawarła również umowę o świadczenie usług ze Spółką XYZ. Umowa zlecenia dotyczy stworzenia strony internetowej dla Spółki ABC. Umowa jest wykonywana na rzecz pracodawcy i pracodawca (Spółka ABC) dochód z tej umowy powinien uwzględnić w podstawie wymiaru składek.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych stanowi dochód z tytułu członkostwa w takiej spółdzielni, tj. dochody z tytułu pracy w spółdzielni i z tytułu wytwarzania na jej rzecz produktów rolnych.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe członków rad nadzorczych wynagradzanych z tytułu pełnienia tej funkcji stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych. Jest to przychód z działalności wykonywanej osobiście przez osoby należące do składu rad nadzorczych, niezależnie od sposobu ich powoływania.

W podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników, osób wykonujących pracę nakładczą, członków spółdzielni oraz członków rad nadzorczych wynagradzanych z tytułu pełnienia tej funkcji nie uwzględnia się wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną, zasiłków z ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego oraz świadczenia rehabilitacyjnego.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osoby wykonujące odpłatnie pracę w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania, na podstawie skierowania do pracy stanowi wynagrodzenie przysługujące za pracę.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. z 2017r. poz. 1949), dalej „rozporządzenie”, **do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników nie wlicza się następujących przychodów:**

1. nagród jubileuszowych (gratyfikacji), które według zasad określających warunki ich przyznawania przysługują pracownikowi nie częściej niż co 5 lat,
2. należności obliczanych od wielkości efektów uzyskanych przez zastosowanie pracowniczego projektu wynalazczego i za dokumentację dostarczoną bezumownie przez twórcę projektu, przydatną do stosowania projektu oraz nagród za wynalazczość, a także nagród za prace badawcze i wdrożeniowe,
3. nagród Ministra Gospodarki za szczególne osiągnięcia w eksporcie,
4. odpraw pieniężnych przysługujących w związku z przejściem na emeryturę lub rentę,
5. odpraw, odszkodowań i rekompensat wypłacanych pracownikom z tytułu wygaśnięcia lub rozwiązania stosunku pracy, w tym z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn leżących po stronie pracodawcy, nieuzasadnionego lub niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy o pracę lub rozwiązania jej bez wypowiedzenia, skrócenia okresu jej wypowiedzenia, niewydania w terminie lub wydania niewłaściwego świadectwa pracy,
6. odszkodowań wypłacanych byłym pracownikom po rozwiązaniu stosunku pracy, na podstawie umowy o zakazie konkurencji, o której mowa w art. 101² Kodeksu pracy,

7. odpraw wypłaconych pracownikom powołanym do zasadniczej służby wojskowej na podstawie art. 125 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej,
8. wartości świadczeń rzeczowych wynikających z przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy oraz ekwiwalentów za te świadczenia wypłacanych zgodnie z przepisami wydanymi przez Radę Ministrów lub właściwego ministra, a także ekwiwalentów pieniężnych za pranie odzieży roboczej, używanie odzieży i obuwia własnego zamiast roboczego oraz wartości otrzymanych przez pracowników bonów, talonów, kuponów lub innych dowodów uprawniających do otrzymania na ich podstawie napojów bezalkoholowych, posiłków oraz artykułów spożywczych, w przypadku gdy pracodawca, mimo ciężącego na nim obowiązku wynikającego z przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy, nie ma możliwości wydania pracownikom posiłków i napojów bezalkoholowych,
9. odszkodowań za utratę lub uszkodzenie w związku z wypadkiem przy pracy przedmiotów osobistego użytku oraz przedmiotów niezbędnych do wykonywania pracy należnych od pracodawcy na podstawie art. 237¹ § 2 Kodeksu pracy,
10. ekwiwalentów pieniężnych za użyte przy wykonywaniu pracy narzędzia, materiały lub sprzęt, będące własnością pracownika,
11. wartości ubioru służbowego (umundurowania), którego używanie należy do obowiązków pracownika, lub ekwiwalentu pieniężnego za ten ubiór,
12. wartości finansowanych przez pracodawcę posiłków udostępnianych pracownikom do spożycia bez prawa do ekwiwalentu z tego tytułu – do wysokości nieprzekraczającej miesięcznie kwoty 300 zł,
13. zwrot kosztów używania w jazdach lokalnych przez pracowników, dla potrzeb pracodawcy, pojazdów niebędących własnością pracodawcy – do wysokości miesięcznego ryczału pieniężnego albo do wysokości nieprzekraczającej kwoty ustalonej przy zastosowaniu stawek za 1 km przebiegu pojazdu – określonych w odrębnych przepisach wydanych przez właściwego ministra, jeżeli przebieg pojazdu, z wyłączeniem wypłat ryczału pieniężnego, jest udokumentowany przez pracownika w ewidencji przebiegu pojazdu, prowadzonej przez niego według zasad określonych w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych,
14. kwot otrzymywanych przez pracownika z tytułu zwrotu kosztów przeniesienia służbowego oraz zasiłków na zagospodarowanie i osiedlenie w związku z przeniesieniem służbowym – do wysokości nieprzekraczającej kwoty, która z tego tytułu została zwolniona od podatku dochodowego od osób fizycznych,
15. diet i innych należności z tytułu podróży służbowej pracownika – do wysokości określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej

- jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju, z zastrzeżeniem pkt 18,
16. części wynagrodzenia pracowników, których przychód jest wyższy niż przeciętne wynagrodzenie, o którym mowa w art. 19 ust.1 ustawy, zatrudnionych za granicą u polskich pracodawców, z wyłączeniem osób wymienionych w art. 18 ust. 12 ustawy – w wysokości równowartości diety przysługującej z tytułu podróży służbowych poza granicami kraju, za każdy dzień pobytu, określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, z tym zastrzeżeniem, że tak ustalony miesięczny przychód tych osób stanowiący podstawę wymiaru składek nie może być niższy od kwoty przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy,
 17. dodatku za warunki pracy z tytułu wykonywania pracy za granicą (dodatek walutowy), przysługującego nauczycielom zatrudnionym w publicznych szkołach i szkolnych punktach konsultacyjnych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej – określonego w odrębnych przepisach wydanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu,
 18. równowartości dodatków dewizowych wypłacanych pracownikom zatrudnionym na morskich statkach handlowych i rybackich – w części odpowiadającej 75% dodatków,
 19. dodatku za rozłąkę wypłacanego pracownikom czasowo przeniesionym oraz strawnego – do wysokości diet z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju, określonych w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju,
 20. świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych,
 21. świadczeń wypłacanych z funduszu utworzonego na cele socjalno-bytowe na podstawie układu zbiorowego pracy u pracodawców, którzy nie tworzą zakładowego funduszu świadczeń socjalnych – do wysokości nieprzekraczającej rocznie kwoty odpisu podstawowego, określonej w art. 5 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych,
 22. świadczeń urlopowych wypłacanych na podstawie art. 3 ust. 4 ustawy powołanej w pkt 21 – do wysokości nieprzekraczającej rocznie kwoty odpisu podstawowego określonej w tej ustawie,

23. zapomóg losowych w przypadku klęsk żywiołowych, indywidualnych zdarzeń losowych lub długotrwałej choroby,
24. środków otrzymywanych na rehabilitację zawodową, społeczną oraz leczniczą osób niepełnosprawnych, na podstawie odrębnych przepisów z zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych albo zakładowego funduszu aktywności, z wyłączeniem wynagrodzeń finansowanych ze środków publicznych,
25. składników wynagrodzenia, do których pracownik ma prawo w okresie pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego, opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego, w myśl postanowień układów zbiorowych pracy lub przepisów o wynagrodzeniu, jeżeli są one wypłacane za okres pobierania tego wynagrodzenia lub zasiłku,
26. dodatków uzupełniających 80% zasiłek chorobowy, wypłacanych przez pracodawców – do kwoty nieprzekraczającej łącznie z zasiłkiem chorobowym 100% przychodu pracownika, stanowiącego podstawę wymiaru składek,
27. korzyści materialnych wynikających z układów zbiorowych pracy, regulaminów wynagradzania lub przepisów o wynagradzaniu, a polegających na uprawnieniu do zakupu po cenach niższych niż detaliczne niektórych artykułów, przedmiotów lub usług oraz korzystaniu z bezpłatnych lub częściowo odpłatnych przejazdów środkami lokomocji,
28. dodatkowych świadczeń niemających charakteru deputatu, przyznawanych na podstawie przepisów szczególnych – kart branżowych lub układów zbiorowych pracy, tj. ekwiwalentu pieniężnego z tytułu zwrotu kosztów przejazdów urlopowych, świadczeń na pomoce naukowe dla dzieci, świadczeń przyznawanych z tytułu uroczystych dni, jak tradycyjne „barbórkowe”, z wyjątkiem nagród pieniężnych wypłacanych z tytułu uroczystych dni,
29. kwota świadczenia teleinformatycznego, o którym mowa w art. 5 ustawy z dnia 2 grudnia 2021 r. o szczególnych zasadach wynagradzania osób realizujących zadania z zakresu cyberbezpieczeństwa (Dz.U. poz. 2333),
30. nagród za wyniki sportowe, wypłacanych przez kluby sportowe i polskie związki sportowe, oraz za wybitne osiągnięcia sportowe lub wybitne osiągnięcia w pracy zawodowej w dziedzinie kultury fizycznej, wypłacanych ze środków budżetowych,
31. wartości świadczeń przyznanych zgodnie z odrębnymi przepisami przez pracodawcę na podnoszenie kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego pracownika, z wyłączeniem wynagrodzeń otrzymywanych za czas urlopu szkoleniowego oraz za czas zwolnień z części dnia pracy, przysługujących pracownikom podejmującym naukę lub podnoszącym kwalifikacje zawodowe w formach pozaszkolnych,

32. świadczeń w naturze w postaci działki gruntu.

Przykład 25

31 marca 2022 r. pracodawca rozwiązał umowę o pracę ze swoim pracownikiem. Wypłacił mu - zgodnie z regulaminem wynagradzania - odprawę w wysokości 5-krotności miesięcznego wynagrodzenia. Wypłacona odprawa pracownikowi nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Przykład 26

Pracodawca delegował Sławomira do pracy za granicą. Sławomir za pracę wykonywaną we wrześniu 2022 r. uzyskał w październiku 2022 r. przychód w wysokości 2.000 € (8600 zł).

Pracodawca ustala podstawę wymiaru:

$30 \times 49 \text{ €} = 1470 \text{ €} = 6321 \text{ zł}$ (równowartość diet)

$8600 \text{ zł} - 6321 \text{ zł} = 2279 \text{ zł}$

Kwota przychodu pomniejszona o równowartość diet (2279 zł) jest niższa od kwoty przeciętnego wynagrodzenia. Podstawa wymiaru za październik wynosi przeciętne wynagrodzenie = 5922 zł.

Przykład 27

Mateusz od 1 września 2022 r. do 11 września 2022 r. nie wykonywał pracy ani w Polsce, ani za granicą. Pracodawca zatrudnił i delegował Mateusza do pracy za granicą od 12 września 2022 r. Z tego tytułu pracownik uzyskał w październiku 2022 r. przychód w wysokości 1.800 € (7740 zł).

Podstawa wymiaru składek za październik:

$19 \times 49 \text{ €} = 931 \text{ €} = 4003,30 \text{ zł}$ (równowartość diet)

$7740 \text{ zł} - 4003,30 \text{ zł} = 3736,70 \text{ zł}$

Kwota przychodu pomniejszona o równowartość diet (3736,70 zł) jest niższa od kwoty przeciętnego wynagrodzenia. Podstawa wymiaru wynosi przeciętne wynagrodzenie = 5922 zł.

Przykład 28

Stefan od 1 września 2022 r. do 20 września 2022 r. pracował w Polsce, a od 21 września 2022 r. do 30 września 2022 r. pracował za granicą. Z tego tytułu w październiku uzyskał przychód:

- za pracę w Polsce - 2500 zł,
- za pracę za granicą 900 € (3870 zł)

Łączny przychód w październiku wyniósł 6370 zł.

Podstawa wymiaru składek za październik:

$10 \times 49 \text{ €} = 490 \text{ €} = 2107 \text{ zł}$ (równowartość diet)

$6370 \text{ zł} - 2107 \text{ zł} = 4263 \text{ zł}$

Kwota przychodu pomniejszona o równowartość diet (4263 zł) jest niższa od kwoty przeciętnego wynagrodzenia. Podstawa wymiaru składek wynosi przeciętne wynagrodzenie = 4055 zł.

Przykład 29

Zuzanna od 1 września 2022 r. do 20 września 2022 r. pracowała za granicą, a od 21 września 2022 r. do 30 września 2022 r. pracowała w Polsce. W październiku 2022 r. uzyskała przychód:

- za pracę za granicą - 800 € (3440 zł)
- za pracę w Polsce - 1290 zł.

Łączny przychód pracownika uzyskany w październiku wyniósł 4730 zł.

Kwota przychodu = 4730 zł stanowi podstawę wymiaru składek za październik.

Jeśli pracownik wykonywał pracę za granicą przez część miesiąca, a w pozostałym okresie był na urlopie wypoczynkowym, pracodawca uwzględnia łączny przychód: za pracę za granicą i wynagrodzenie za urlop.

Jeśli pracownik bądź zleceniobiorca przez część miesiąca wykonywał pracę za granicą, a za część uzyskał zasiłek z ubezpieczeń społecznych lub wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną to pracodawca nie uwzględnia kwoty zasiłku lub wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy.

Przykład 30

Luiza od 1 września 2022 r. do 10 września 2022 r. pracowała za granicą i uzyskała z tego tytułu w październiku 2022 r. przychód wynoszący 600 € (2580 zł). Od 11 września 2022 r. do 30 września 2022 r. była chora i dostała za ten okres zasiłek chorobowy w kwocie 2300 zł.

Podstawę wymiaru za październik stanowi kwota 2580 zł.

W przypadku, gdy pracownik osiąga przychody w walutach obcych, do podstawy wymiaru składek przyjmowane są przychody po przeliczeniu ich na złote, w sposób przyjęty w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Wartość pieniężną świadczeń w naturze ustala się w wysokości ekwiwalentu pieniężnego określonego w przepisach o wynagradzaniu, a w razie ich braku:

- jeżeli przedmiotem świadczenia są rzeczy lub usługi wchodzące w zakres działalności gospodarczej pracodawcy – według cen wobec innych odbiorców niż pracownicy,
- jeżeli przedmiotem są rzeczy lub usługi zakupione przez pracodawcę – według cen ich zakupu,

- jeżeli przedmiotem świadczenia jest udostępnienie lokalu mieszkalnego:
 - dla lokali spółdzielczych typu lokatorskiego i własnościowego – w wysokości czynszu obowiązującego dla tego typu lokalu w danej spółdzielni mieszkaniowej,
 - dla lokali komunalnych – w wysokości czynszu wyznaczonego dla tego lokalu przez gminę,
 - dla lokali własnościowych, z wyłączeniem lokali spółdzielczych typu lokatorskiego i własnościowego oraz domów stanowiących własność prywatną – w wysokości czynszu określonego według zasad i stawek dla mieszkań komunalnych na danym terenie, a w miastach – w danej dzielnicy,
 - dla lokali w hotelach – w wysokości kosztu udokumentowanego rachunkami wystawionymi przez hotel.

Powyższe zasady ustalania podstawy wymiaru stosuje się **odpowiednio** do podstawy wymiaru składek: osób wykonujących pracę nakładczą, osób wykonujących odpłatnie pracę w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania na podstawie skierowania do pracy oraz członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych, a także do osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowę zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, oraz członków rad nadzorczych wynagradzanych z tytułu pełnienia tej funkcji.

2. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

Podstawę wymiaru składek na te ubezpieczenia, stanowi przychód osiągniany z tytułu wykonywania umowy zlecenia, jeżeli w umowie tej określono odpłatność za jej wykonywanie:

- kwotowo,
- w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej albo
- prowizyjnie.

Jeżeli odpłatność za wykonanie umowy została ustalona w innej formie, podstawę wymiaru składek na te ubezpieczenia stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak od kwoty minimalnego wynagrodzenia.

Roczna podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia w danym roku kalendarzowym nie może być wyższa od kwoty, która odpowiada trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy.

Szczegółowe wyjaśnienia dotyczące zasad ustalania podstawy wymiaru składek zleceniobiorców opisane są w poradniku pt. [Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalania podstawy wymiaru składek osób wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych](#).

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe

Podstawę wymiaru składek na te ubezpieczenia stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, bez stosowania ograniczenia górnej rocznej podstawy wymiaru składek. Podstawa wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe nie może przekraczać miesięcznie 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia przyjętą do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Ważne!

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób wykonujących umowy zlecenia, umowy agencyjne lub inne umowy o świadczenie usług, zawartych nie później niż 13 stycznia 2000 r. ustala się na podstawie przepisów obowiązujących do 29 grudnia 1999 r. (art. 14 ustawy z 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 110, poz. 1256).

3. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla pozostałych grup ubezpieczonych

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	
Grupa ubezpieczonych	Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe

Osoby współpracujące z osobami wykonującymi umowy zlecenia, umowy agencyjne lub inne umowy o świadczenie usług, do których zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia	Zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż kwota minimalnego wynagrodzenia
Osoby prowadzące pozarolniczą działalność i osoby z nimi współpracujące, oraz osoby współpracujące z osobami korzystającymi z „ulgi na start” (z wyłączeniem osób wymienionych w kolejnym wierszu)	Zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek. Składka w nowej wysokości obowiązuje od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku.
Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych, w okresie pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej (opłacające „preferencyjne składki” na ubezpieczenia społeczne) albo Osoba, która kontynuuje działalność gospodarczą po upływie 6 miesięcy korzystania z tzw. „ulgi na start”, albo która zrezygnowała z ulgi przed upływem 6 miesięcy, w okresie 24 miesięcy kalendarzowych licząc od następnego dnia po upływie terminu korzystania z ulgi ⁷	Zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 30% minimalnego wynagrodzenia

⁷ Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla tych osób stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż **30% minimalnego wynagrodzenia**. Nie ma zastosowania do osób, które:

- prowadzą lub w okresie ostatnich 60 miesięcy kalendarzowych przed dniem rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej prowadziły pozarolniczą działalność,
- wykonują działalność gospodarczą na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej w bieżącym lub poprzednim roku kalendarzowym wykonywały w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej.

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej (opłacające składki na ubezpieczenia społeczne na zasadach tzw. małego ZUS plus) ⁸	Przychód w poprzednim roku kalendarzowym nie przekroczył kwoty 120 000 zł. Uzależniona od dochodu z tej działalności, uzyskanego w poprzednim roku kalendarzowym, nie niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w danym roku i nie wyższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.
Posłowie i senatorowie pobierający uposażenie oraz posłowie do Parlamentu Europejskiego, o których mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 30 lipca 2004 r. o uposażeniu posłów do Parlamentu Europejskiego wybranych w RP	Kwota uposażenia łącznie z kosztami uzyskania i kwotą podatku, o których mowa w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych
Osoby pobierające stypendia sportowe	Kwota stypendium łącznie z kosztami uzyskania i kwotą podatku, o których mowa w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych
Słuchacze Krajowej Szkoły Administracji Publicznej im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego	Kwota stypendium łącznie z kosztami uzyskania i kwotą podatku, o których mowa w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych
Osoby pobierające zasiłek dla bezrobotnych lub świadczenie integracyjne	Kwota zasiłku lub świadczenia integracyjnego łącznie z kosztami uzyskania i kwotą podatku, o których mowa w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych

⁸ Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tych osób, których roczny przychód z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w poprzednim roku kalendarzowym nie przekroczył 120000 zł, uzależniona jest od dochodu z pozarolniczej działalności gospodarczej uzyskanego w poprzednim roku kalendarzowym, tj. ustalana zgodnie z art. 18c ustawy o s.u.s.

<p>Osoby pobierające stypendium w okresie skierowania przez powiatowy urząd pracy na szkolenie, odbycie stażu lub przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, a także odbywania przygotowania zawodowego dorosłych, na które zostały skierowane przez powiatowy urząd pracy</p>	<p>Kwota stypendium łącznie z kosztami uzyskania i kwotą podatku, o których mowa w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych</p>
<p>Osoby pobierające stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego w miejscu pracy, na które zostały skierowane przez inne niż powiatowy urząd pracy podmioty kierujące na szkolenie, staż lub przygotowanie zawodowe dorosłych a także w okresie odbywania studiów podyplomowych.</p>	<p>Kwota stypendium łącznie z kosztami uzyskania i kwotą podatku, o których mowa w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych.</p>
<p>Duchowni (w tym alumni seminariów duchownych, nowicjusze, postulanci i junioryści, którzy ukończyli 25 rok życia).</p>	<p>Kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę łącznie z kosztami uzyskania i kwotą podatku, o których mowa w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych.</p>
<p>Duchowni pozostający w stosunku pracy, członkostwa w spółdzielni lub służby, których podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tych tytułów w przeliczeniu na okres miesiąca jest niższa niż minimalne wynagrodzenie.</p>	<p>Różnica pomiędzy kwotą minimalnego wynagrodzenia a kwotą podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy, członkostwa w spółdzielni lub służby.</p>
<p>Żołnierze niezawodowi pełniący czynną służbę wojskową, z wyłączeniem żołnierzy pełniących służbę kandydacką.</p>	<p>Kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w grudniu roku poprzedniego, ustalonego na podstawie odrębnych przepisów, łącznie z kosztami uzyskania i kwotą podatku, o których mowa w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych.</p>

Żołnierze pełniący służbę w ramach Narodowych Sił Rezerwowych.	Kwota uposażenia z tytułu tej służby, łącznie z kosztami uzyskania i kwotą podatku, o których mowa w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych.
Osoby odbywające służbę zastępczą.	Świadczenie pieniężne ustalone na podstawie przepisów ustawy o służbie zastępczej.
Żołnierze odbywający nadterminową służbę wojskową.	Kwota uposażenia łącznie z kosztami uzyskania i kwotą podatku, o których mowa w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych.
Osoby pobierające świadczenie szkoleniowe po ustaniu zatrudnienia.	Kwota świadczenia szkoleniowego.
Osoby pobierające zasiłek macierzyński lub zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego.	Kwota zasiłku macierzyńskiego.
a. Osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem, które prowadziły pozarolniczą działalność gospodarczą przez okres co najmniej 6 miesięcy i zaprzestały jej prowadzenia albo zawiesiły wykonywanie tej działalności na podstawie art. 36aa systemie ubezpieczeń społecznych.	60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku.

<p>b. Osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem, które prowadziły inną niż określoną w przepisach ustawy Prawo przedsiębiorców, pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 8 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez okres co najmniej 6 miesięcy i zaprzestały jej prowadzenia.</p> <p>c. Osoby współpracujące, o których mowa w art. 8 ust. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez okres co najmniej 6 miesięcy z osobami wymienionymi w pkt 1, 2 i 4, i które zaprzestały tej współpracy.</p>	<p>60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku.</p>
<p>d. Osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem, które są zleceniobiorcami i które wykonywały pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, przez okres co najmniej 6 miesięcy i które zaprzestały jej wykonywania.</p>	<p>60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku.</p> <p>Podstawa wymiaru składek nie może być wyższa niż przeciętna miesięczna kwota stanowiąca podstawę wymiaru składek w okresie 6 miesięcy kalendarzowych poprzedzających okres sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem i nie może być niższa niż 75% kwoty minimalnego wynagrodzenia.</p>
<p>e. Osoby duchowne, podlegające z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym przez okres co najmniej 6 miesięcy.</p>	<p>Kwota minimalnego wynagrodzenia.</p>
<p>f. Osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem, o których mowa w art. 6b ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, które podlegają wyłącznie ubezpieczeniu emerytalnemu.</p>	<p>75% kwoty minimalnego wynagrodzenia.</p>

Osoby przebywające na urloпах wychowawczych.	Kwota przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia wypłaconego za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających ten urlop. Podstawa wymiaru składek nie może być jednak większa niż kwota 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek i nie może być niższa niż 75% kwoty minimalnego wynagrodzenia. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku (szczegóły w informacji Zmiana zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne osób przebywających na urlopie wychowawczym)
Osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne.	Kwota świadczenia pielęgnacyjnego przysługującego na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych.
Osoby pobierające specjalny zasiłek opiekuńczy.	Kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego przysługującego na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych.
Osoby pobierające zasiłek dla opiekuna.	Kwota zasiłku dla opiekuna na podstawie przepisów o ustalaniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.
Osoby rezygnujące z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem.	Kwota kryterium dochodowego na osobę w rodzinie ustalona według przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Osoby podlegające dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na podstawie art. 7 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.	Zadeklarowana kwota, nie niższa jednak od kwoty minimalnego wynagrodzenia.
Osoby pobierające świadczenie socjalne wypłacane w okresie urlopu kolejowego.	Kwota świadczenia socjalnego.
Osoby pobierające świadczenie socjalne wypłacane w okresie urlopu, osoby pobierające zasiłek socjalny na czas przekwalifikowania zawodowego i poszukiwania nowego zatrudnienia poza przedsiębiorstwami górniczymi, a także osoby pobierające wynagrodzenie w okresie korzystania ze świadczenia górniczego albo w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie.	Kwota świadczenia socjalnego, zasiłku socjalnego lub wynagrodzenia przysługującego w okresie świadczenia górniczego lub w okresie stypendium na przekwalifikowanie łącznie z kosztami uzyskania i kwotą podatku, o których mowa w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych.
Pracownicy będący członkami służby zagranicznej.	Przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, z wyłączeniem dodatku zagranicznego i innych świadczeń przysługujących członkom służby zagranicznej wykonującym obowiązki służbowe w placówce zagranicznej.
Małżonek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	Kwota prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, które zostało przyjęte do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek. Składka obliczona od tak ustalonej podstawy wymiaru obowiązuje za okres od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku.

Przykład 31

Krystian rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej 15 marca 2021 r. Może on (po spełnieniu pozostałych warunków) opłacać składki na ubezpieczenia społeczne („preferencyjne składki”) do końca marca 2023 r.

Przykład 32

Krystyna spełniała warunki do korzystania z tzw. „ulgi na start” jednak zrezygnowała z niej poprzez zgłoszenie się do ubezpieczeń społecznych. We wniosku o objęcie tymi ubezpieczeniami wskazała jako datę powstania obowiązku ubezpieczeń społecznych 2 maja 2021 r. Opłaca on składki na ubezpieczenia społeczne (po spełnieniu pozostałych warunków) w kwocie nie niższej niż 30 % minimalnego wynagrodzenia do końca maja 2023 r.

Przykład 33

Barbara spełnia warunki do korzystania z tzw. „ulgi na start”. 30 kwietnia 2018 r. rozpoczęła prowadzenia działalności gospodarczej. Od 20 maja 2017 r. do 31.12.2018 r. jest zatrudniana na umowę o pracę na pełny etat. W związku z tym od 30 kwietnia 2018 r. do 31 grudnia

2018 r. z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej podlega tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu. Barbara zostanie objęta ubezpieczeniami społecznymi dopiero po ustaniu stosunku pracy, jednak okres 24 miesięcy do opłacania „preferencyjnych składek” na ubezpieczenia społeczne rozpocznie się 1 listopada 2018 r. (czyli po upływie 6 miesięcy) i będzie trwał do 31 października 2020 r.

Przykład 34

Julian rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej 15 kwietnia 2016 r. w 2019 r. uzyskał przychód w wysokości niższej niż 120000 zł. Prawo do opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, czyli „mały ZUS plus” przysługuje mu od 1 lutego do 31 grudnia 2020 r.

W stosunku do ubezpieczonych, dla których obowiązujące przepisy przewidują minimalną podstawę wymiaru składek za miesiąc, w którym nastąpiło odpowiednio objęcie ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi lub ich ustanie, a ubezpieczenia trwały tylko przez część miesiąca, kwotę najniższej podstawy wymiaru składek zmniejsza się proporcjonalnie, dzieląc ją przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca i mnożąc przez liczbę dni podlegania ubezpieczeniom. Uzyskana w wyniku podzielenia liczba nie podlega zaokrągleniu (bez względu na liczbę miejsc po przecinku, jaką wskazuje użyta maszyna licząca) i powinna zostać przemnożona w takiej postaci, w jakiej została wyliczona. Dopiero po pomnożeniu należy dokonać zaokrąglenia ustalonej podstawy wymiaru składek do pełnych groszy, przyjmując iż dokonuje się zaokrąglenia z uwzględnieniem trzeciego miejsca po przecinku. Obliczoną podstawę wymiaru składek należy zaokrąglić się do pełnych groszy w górę, jeżeli końcówka jest równa lub wyższa od 0,50 grosza, albo w dół, jeżeli końcówka jest niższa od 0,50 grosza

Zasadę tę stosuje się odpowiednio w przypadku niezdolności do pracy trwającej przez część miesiąca, jeżeli z tego tytułu ubezpieczony spełnia warunki do przyznania zasiłku.

Przykład 35

Jan prowadził działalność gospodarczą przez 25 dni w październiku 2017 r., a 6 dni chorował. Jan spełniał warunki do przyznania zasiłku. Najniższa podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za październik 2017 r. wynosiła 2557,80 zł.

- Sposób obliczenia w przypadku zastosowania maszyny liczącej z ustawionymi 6 miejscami po przecinku:

$$2557,80 \text{ zł} : 31(\text{liczba dni miesiąca}) = 82,509677 \text{ zł},$$

$$82,509677 \text{ zł} \times 25 (\text{liczba dni podlegania ubezpieczeniom}) = 2062,741935 \text{ zł}.$$

Po zaokrągleniu najniższa podstawa wymiaru składki za część miesiąca wynosi – 2062,74 zł.

- Sposób obliczenia w przypadku zastosowania maszyny liczącej z ustawionymi 3 miejscami po przecinku:

$$2557,80 \text{ zł} : 31(\text{liczba dni miesiąca}) = 82,509 \text{ zł},$$

$$82,509 \text{ zł} \times 25 (\text{liczba dni podlegania ubezpieczeniom}) = 2062,725 \text{ zł}.$$

Po zaokrągleniu najniższa podstawa wymiaru składki za część miesiąca wynosi – 2062,73 zł.

Przedstawiona zasada zmniejszania najniższej podstawy wymiaru składek ma zastosowanie do:

- zleceniobiorców i osób z nimi współpracujących opłacających składki od kwoty najniższej podstawy wymiaru składek,
- osób prowadzących pozarolniczą działalność oraz osób z nimi współpracujących, oraz osób współpracujących z osobami fizycznymi korzystającymi z tzw. „ulgi na start” opłacających składki od kwoty najniższej podstawy wymiaru składek,
- żołnierzy niezawodowych pełniących czynną służbę wojskową,
- duchownych opłacających składki od kwoty najniższej podstawy wymiaru składek,
- osób rezygnujących z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,

- osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych oraz osób pobierających specjalny zasiłek opiekuńczy oraz zasiłek dla opiekunów,
- osób przebywających na urlopie wychowawczym,
- osób podlegających dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na podstawie art. 7 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

4. Roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe

Roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne oraz ubezpieczenia rentowe ubezpieczonych w danym roku kalendarzowym nie może być wyższa od kwoty odpowiadającej 30-krotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy, określonego w ustawie budżetowej, ustawie o przewidywanym budżetowym lub ich projektach (w razie ich braku przy ustalaniu wymienionego wynagrodzenia bierze się pod uwagę [przeciętne miesięczne wynagrodzenie z III kwartału roku poprzedniego](#)).

Z powyższego wynika, że płatnik składek przekazuje składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe do osiągnięcia kwoty 30-krotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Natomiast po przekroczeniu przez ubezpieczonego kwoty 30-krotności prognozowanego, przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, płatnik składek **jest zobowiązany** zaprzestać obliczania i przekazywania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Płatnik składek zaprzestaje opłacania składek po osiągnięciu przez ubezpieczonego w danym roku kalendarzowym kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na podstawie:

- informacji uzyskanej z ZUS, że kwota ograniczenia została osiągnięta,
- własnej dokumentacji płacowej.⁹

Jeżeli w wyniku sprawdzenia wysokości rocznej podstawy wymiaru składek ZUS stwierdzi opłacenie składek od nadwyżki ponad kwotę ograniczenia, informuje o tym niezwłocznie płatników składek i ubezpieczonego za pośrednictwem płatników składek.

⁹ rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. z 2017 r. poz.1949, z późn. zm.)

W przypadku gdy z dokumentacji płacowej płatnika wynika, że w danym miesiącu następuje przekroczenie kwoty ograniczenia, płatnik oblicza i przekazuje składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tylko od tej części podstawy wymiaru składek, która nie spowoduje przekroczenia kwoty ograniczenia.

Jeżeli do opłacania składek za daną osobę ubezpieczoną zobowiązanych jest więcej niż jeden płatnik składek, **ubezpieczony jest zobowiązany** zawiadomić wszystkich płatników składek o przekroczeniu górnej granicy rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Za skutki błędnego zawiadomienia powodującego nieopłacenie należnych składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe odpowiada ubezpieczony.

Jeżeli w przypadku podania błędnej informacji powstanie zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, ubezpieczony jest zobowiązany do spłacenia całości tego zadłużenia.

Do składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe opłaconych po przekroczeniu rocznej podstawy wymiaru składek stosuje się art. 24 ust. 6a-8 ustawy o s.u.s.

Za datę stwierdzenia nienależnie opłaconych składek uważa się datę otrzymania przez Zakład imiennego raportu miesięcznego korygującego i deklaracji rozliczeniowej korygującej.

ZUS zwraca składki obliczone i przekazane od nadwyżki ponad kwotę ograniczenia w terminie 30 dni od złożenia przez płatnika składek deklaracji rozliczeniowej korygującej i imiennych raportów miesięcznych korygujących, złożonych w związku z przekroczeniem kwoty ograniczenia. Po otrzymaniu zwrotu nadwyżki płatnik składek zobowiązany jest niezwłocznie zwrócić ubezpieczonemu finansowaną przez niego część składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

W przypadku gdy do otrzymania zwrotu składek uprawnionych jest kilku płatników składek, ZUS dzieli kwotę nadpłaconych składek i zwraca je płatnikom w takich częściach, w jakich opłacali składkę w miesiącu, w którym nastąpiło przekroczenie kwoty ograniczenia.

Okres nieopłacania składek z powodu przekroczenia 30-krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia traktuje się jak okres ubezpieczenia, w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, także wtedy, gdy podleganie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym danej osoby ustało w trakcie roku kalendarzowego po przekroczeniu 30-krotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

5. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i ubezpieczenie wypadkowe

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, z zastrzeżeniem, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe osób podlegających temu ubezpieczeniu dobrowolnie. Podstawa wymiaru składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe nie może przekraczać miesięcznie 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy. Przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe nie stosuje się ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek do 30-krotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Płatnik, który zaprzestaje opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za danego ubezpieczonego z powodu przekroczenia rocznej podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia, jest w dalszym ciągu obowiązany opłacać składki na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe. Dla tych bowiem ubezpieczeń przepisy nie przewidują ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek.

IX. WYBRANE ZAGADNIENIA Z ZAKRESU UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO

Ubezpieczenie zdrowotne regulują przepisy ustawy o *śozfzsp*.¹⁰

1. Zasady podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu

Ubezpieczenie obowiązkowe

Zgodnie z ustawą o *śozfzsp*, ubezpieczonymi w Narodowym Funduszu Zdrowia są osoby:

- I. posiadające obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej zamieszkujące na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu

¹⁰ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2561, z późn. zm.).

- (EFTA), lub Zjednoczonego Królestwa wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej – jeżeli podlegają ubezpieczeniu zdrowotnemu obowiązkowo lub dobrowolnie,
- II. nieposiadające obywatelstwa państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), lub Zjednoczonego Królestwa wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, które przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie wize w celu wykonywania pracy, zezwolenia na pobyt czasowy z wyłączeniem zezwolenia udzielonego na podstawie art. 181 ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2020 r. poz. 35, z późn. zm.), zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zgody na pobyt ze względów humanitarnych, zgody na pobyt tolerowany – jeżeli podlegają ubezpieczeniu zdrowotnemu obowiązkowo lub dobrowolnie,
 - III. które uzyskały w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą albo korzystają z ochrony czasowej na jej terytorium – jeżeli podlegają ubezpieczeniu zdrowotnemu obowiązkowo lub dobrowolnie,
 - IV. nieposiadające obywatelstwa państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej legalnie zamieszkujące na terytorium innego niż Rzeczypospolita Polska państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej – jeżeli podlegają ubezpieczeniu zdrowotnemu obowiązkowo lub dobrowolnie,
 - V. posiadające obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej niezamieszkujące na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej – jeżeli podlegają obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i są objęte:
 - ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi na podstawie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych,
 - ubezpieczeniem społecznym rolników.
 - VI. Inne niż wymienione w pkt II-IV nieposiadające obywatelstwa państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, jeżeli podlegają obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego zgodnie z art. 66 ust. 1 pkt 1 ustawy o *śózfzsp*.

Obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu podlegają:

1. osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniem społecznym lub ubezpieczeniem społecznym rolników, które są:
 - a) pracownikami w rozumieniu ustawy o s.u.s.,
 - b) rolnikami lub ich domownikami oraz pomocnikami rolnika w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników. W zakresie obsługi zgłoszeń oraz poboru składek na ubezpieczenie zdrowotne tych osób właściwa jest Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,
 - c) osobami prowadzącymi działalność pozarolniczą lub osobami z nimi współpracującymi, z wyłączeniem osób, które zawiesiły wykonywanie działalności gospodarczej na podstawie przepisów Prawa przedsiębiorców lub przepisów o ubezpieczeniach społecznych lub ubezpieczeniu społecznemu rolników,
 - d) osoby korzystające z „ulgi na start” oraz osoby z nimi współpracujące, z wyłączeniem osób, które zawiesiły wykonywanie działalności gospodarczej na podstawie przepisów Prawa przedsiębiorców,
 - e) osobami wykonującymi pracę nakładczą,
 - f) osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, lub osobami z nimi współpracującymi. Od 1 października 2011 r. na podstawie ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 osoby sprawujące opiekę nad dziećmi na podstawie umowy o świadczenie usług zwanej umową uaktywniającą podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu. Szczegółowe wyjaśnienia w tym zakresie zawarte są w poradniku „Ubezpieczenie niań – kompendium”.
 - g) osobami duchownymi,
 - h) członkami rolniczych spółdzielni produkcyjnych, spółdzielni kółek rolniczych lub członkami ich rodzin,
 - i) osobami pobierającymi świadczenie socjalne wypłacane w okresie urlopu oraz osobami pobierającymi zasiłek socjalny wypłacany na czas przekwalifikowania zawodowego i poszukiwania nowego zatrudnienia, a także osobami pobierającymi wynagrodzenie przysługujące w okresie korzystania ze świadczenia górniczego albo w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie, wynikające z odrębnych przepisów lub układów zbiorowych pracy,

- j) osobami pobierającymi świadczenie szkoleniowe wypłacane po ustaniu zatrudnienia,
2. żołnierze odbywający zasadniczą służbę wojskową, pełniący terytorialną służbę wojskową, zawodową służbę wojskową w trakcie kształcenia, żołnierze powołani do służby w aktywnej rezerwie w dniach pełnienia tej służby, żołnierze pasywnej rezerwy powołani na ćwiczenia wojskowe w dniach odbywania tych ćwiczeń lub pełniący służbę wojskową w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny - o ile nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia z innego tytułu
 3. osoby odbywające służbę zastępczą,
 4. osoby podlegające kwalifikacji wojskowej pełniące służbę w Policji, Straży Granicznej i Służby Ochrony Państwa,
 5. żołnierze zawodowi
 6. policjanci,
 7. funkcjonariusze Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego,
 8. funkcjonariusze Agencji Wywiadu,
 9. funkcjonariusze Centralnego Biura Antykorupcyjnego,
 10. funkcjonariusze Służby Kontrwywiadu Wojskowego,
 11. funkcjonariusze Służby Wywiadu Wojskowego,
 12. funkcjonariusze Służby Ochrony Państwa,
 13. funkcjonariusze Straży Granicznej,
 14. funkcjonariusze Straży Marszałkowskiej,
 15. funkcjonariusze Służby Celno-Skarbowej,
 16. funkcjonariusze Służby Więziennej,
 17. funkcjonariusze Państwowej Straży Pożarnej,
 18. posłowie pobierający uposażenie poselskie oraz senatorowie pobierający uposażenie senatorskie,
 19. sędziowie i prokuratorzy,
 20. ławnicy sądowi niepodlegający obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,
 21. osoby pobierające emeryturę lub rentę, osoby w stanie spoczynku pobierające uposażenie lub uposażenie rodzinne oraz osoby pobierające uposażenie po zwolnieniu ze służby lub świadczenie pieniężne o takim samym charakterze; przez osobę pobierającą emeryturę lub rentę rozumie się osobę objętą zaopatrzeniem emerytalnym lub rentowym, osobę pobierającą rentę socjalną albo osobę

- pobierającą rentę strukturalną na podstawie odrębnych przepisów oraz osobę otrzymującą emeryturę lub rentę z zagranicy,
22. uczniowie w rozumieniu przepisów o systemie oświaty, niepodlegający obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,
 23. dzieci przebywające w placówkach pełniących funkcje resocjalizacyjne, wychowawcze lub opiekuńcze lub w domach pomocy społecznej, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,
 24. dzieci do czasu rozpoczęcia realizacji obowiązku szkolnego, nieprzebywające w placówkach, o których mowa wyżej, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,
 25. studenci i doktoranci, niepodlegający obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu, z wyłączeniem osób, o których mowa w podrozdziale opisującym dobrowolne ubezpieczenie zdrowotne,
 26. absolwenci, którzy odbywają w Rzeczypospolitej Polskiej obowiązkowy staż, oraz osoby odbywające kursy języka polskiego lub kursy przygotowawcze do podjęcia nauki w języku polskim, o których mowa w przepisach odrębnych, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu
 27. alumni wyższych seminariów duchownych i teologicznych, postulanci, nowicjusze i junioryści zakonów męskich i żeńskich i ich odpowiedników, z wyłączeniem osób, o których mowa w pkt 2 podrozdziału omawiającego dobrowolne ubezpieczenie zdrowotne,
 28. słuchacze Krajowej Szkoły Administracji Publicznej im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego,
 29. osoby pobierające stypendium sportowe po ukończeniu 15 roku życia, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,
 30. bezrobotni, niepodlegający obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,
 31. osoby pobierające stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych, na które zostały skierowane przez podmiot inny niż powiatowy urząd pracy, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,
 32. osoby pobierające zasiłek przedemerytalny lub świadczenie przedemerytalne oraz osoby niepobierające zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego z przyczyn określonych w ustawie o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,

33. osoby pobierające zasiłek stały z pomocy społecznej, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,
34. osoby, które uzyskały w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, objęte indywidualnym programem integracji na podstawie przepisów o pomocy społecznej, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu osoby, które uzyskały w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, objęte indywidualnym programem integracji na podstawie przepisów o pomocy społecznej, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,
35. osoby pobierające specjalny zasiłek opiekuńczy lub dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania, przyznane na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,
36. osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne, przyznane na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,
37. osoby pobierające zasiłek dla opiekuna, przyznany na podstawie przepisów o ustalaniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,
38. osoby bezdomne wychodzące z bezdomności, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,
39. osoby objęte indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego lub realizujące kontrakt socjalny w wyniku zastosowania procedury, o której mowa w art. 50 ust. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2022 r. poz. 690, z późn. zm.), niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,
40. kombatanci i osoby represjonowane niepodlegający ubezpieczeniom społecznym w Rzeczypospolitej Polskiej lub niepobierający emerytury lub renty,
41. cywilne niewidome ofiary działań wojennych, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,
42. działacze opozycji antykomunistycznej i osoby represjonowane z powodów politycznych niepodlegający ubezpieczeniu społecznemu w Rzeczypospolitej Polskiej lub niepobierający emerytury lub renty
43. osoby korzystające z urlopu wychowawczego, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,

44. osoby uprawnione do świadczeń alimentacyjnych na podstawie ugody sądowej lub prawomocnego orzeczenia sądu, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,
45. rolnicy i ich domownicy, którzy nie podlegają ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, niewymienieni w pozostałych punktach. W zakresie obsługi zgłoszeń oraz poboru składek na ubezpieczenie zdrowotne tych osób właściwa jest Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego),
46. członkowie rad nadzorczych, posiadający miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
47. aplikanci Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury,
48. osoby pobierające nauczycielskie świadczenia kompensacyjne,
49. osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem, o których mowa w art. 6a ust. 1 ustawy o s.u.s. niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu.
50. osoby powołane do pełnienia funkcji na mocy aktu powołania, które z tego tytułu pobierają wynagrodzenie,
51. małżonek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, o którym mowa w art. 4 pkt 19 ustawy o s.u.s., niepodlegający obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu.

Ubezpieczenie dobrowolne

Osoba niepodlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu obowiązkowo może ubezpieczyć się dobrowolnie **na podstawie pisemnego wniosku złożonego w Narodowym Funduszu Zdrowia**, jeżeli ma miejsce zamieszkania na terytorium Polski.

Osoba przystępująca do dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego zostaje objęta tym ubezpieczeniem z dniem określonym w umowie zawartej przez tę osobę z Funduszem, a przestaje być nim objęta z dniem rozwiązania umowy lub po upływie miesiąca nieprzerwanej zaległości w opłacaniu składek.

Ubezpieczonymi w Narodowym Funduszu Zdrowia są również:

1. studenci i doktoranci, którzy odbywają kształcenie w Rzeczypospolitej Polskiej, oraz absolwenci, którzy odbywają w Rzeczypospolitej Polskiej obowiązkowy staż, nieposiadający obywatelstwa państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej i niebędący osobami, o których mowa w pkt IV podrozdziału omawiającego ubezpieczenie obowiązkowe,

2. członkowie zakonów oraz alumni wyższych seminariów duchownych i teologicznych, postulanci, nowicjusze i junioryści zakonów i ich odpowiednicy, którzy nie posiadają obywatelstwa państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej niebędący osobami, o których mowa w pkt IV podrozdziału omawiającego ubezpieczenie obowiązkowe, przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie wizy, zezwolenia na pobyt czasowy, zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zgody na pobyt ze względów humanitarnych, zgody na pobyt tolerowany lub uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą albo korzystają z ochrony czasowej na jej terytorium,
3. odbywający staż adaptacyjny,
4. odbywający kursy języka polskiego oraz kursy przygotowawcze do podjęcia nauki w języku polskim, o których mowa w przepisach o szkolnictwie wyższym, nieposiadający obywatelstwa państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej i niebędący osobami, o których mowa w pkt IV podrozdziału omawiającego ubezpieczenie obowiązkowe,

jeżeli ubezpieczają się dobrowolnie.

Dobrowolnie ubezpieczeniu zdrowotnemu podlegają wolontariusze, jeżeli nie są objęci ubezpieczeniem zdrowotnym z innego tytułu. Wolontariusz zostaje objęty ubezpieczeniem zdrowotnym z dniem określonym w umowie zawartej przez korzystającego z Narodowym Funduszem Zdrowia, a przestaje być nim objęty z dniem rozwiązania umowy lub po upływie miesiąca nieprzerwanej zaległości w opłaceniu składek

Ubezpieczenie członków rodziny

Za ubezpieczonych uznaje się także:

- członków rodzin osób, o których mowa w pkt I i IV podrozdziału omawiającego ubezpieczenie obowiązkowe, zamieszkujących na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, jeżeli nie są osobami podlegającymi obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego, ani osobami uprawnionymi do świadczeń zdrowotnych na podstawie przepisów o koordynacji,

- członków rodzin osób, o których mowa w pkt II i III podrozdziału omawiającego ubezpieczenie obowiązkowe, zamieszkujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli nie są osobami podlegającymi obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego.

Ilekroć w ustawie o *śózfzsp* jest mowa o **osobie uprawnionej do świadczeń na podstawie przepisów o koordynacji** – rozumie się przez to osobę, która nie jest ubezpieczona w Narodowym Funduszu Zdrowia, lecz posiada prawo do świadczeń zdrowotnych na podstawie ustawodawstwa innego niż Polska państwa członkowskiego UE/EOG, lub Zjednoczonego Królestwa, której na terytorium Polski przysługują świadczenia zdrowotne z ubezpieczenia zdrowotnego na podstawie przepisów o koordynacji.

Przez członka rodziny rozumie się następujące osoby:

- dziecko własne, dziecko małżonka, dziecko przysposobione, wnuka albo dziecko obce, dla którego ustanowiono opiekę, albo dziecko obce w ramach rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka, do ukończenia przez nie 18 lat, a jeżeli uczy się dalej w szkole, lub odbywa kształcenie w uczelni lub szkole doktorskiej – do ukończenia 26 lat, natomiast jeżeli posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub inne traktowane na równi – bez ograniczenia wieku. *(dziadkowie mogą zgłaszać wnuki, tylko w przypadku, gdy żaden z rodziców nie podlega obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego lub nie jest osobą uprawnioną do świadczeń opieki zdrowotnej na podstawie przepisów o koordynacji z tytułu wykonywania pracy lub pracy na własny rachunek albo ubezpieczeniu dobrowolnemu),*
- małżonka,
- wstępnych pozostających z ubezpieczonym we wspólnym gospodarstwie domowym.

Ubezpieczeniu zdrowotnemu z niżej wymienionych tytułów podlegają:

- uczniowie w rozumieniu przepisów o systemie oświaty,
- dzieci przebywające w placówkach pełniących funkcje resocjalizacyjne, wychowawcze lub opiekuńcze lub w domach pomocy społecznej,
- dzieci do czasu rozpoczęcia realizacji obowiązku szkolnego, nieprzebywające w placówkach, o których mowa wyżej,
- studenci i uczestnicy studiów doktoranckich,
- osoby pobierające zasiłek stały z pomocy społecznej,
- osoby pobierające specjalny zasiłek opiekuńczy lub dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do

zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania, przyznane na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych,

- osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne, przyznane na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych,
- osoby pobierające zasiłek dla opiekuna, przyznany na podstawie przepisów o ustalaniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
- osoby objęte indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego lub realizujące kontrakt socjalny,
- osoby, które uzyskały w RP status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, objęte indywidualnym programem integracji na podstawie przepisów o pomocy społecznej,
- osoby uprawnione do świadczeń alimentacyjnych na podstawie ugody sądowej lub prawomocnego orzeczenia sądu,
- absolwenci, którzy odbywają w Rzeczypospolitej Polskiej obowiązkowy staż, oraz osoby odbywające kursy języka polskiego lub kursy przygotowawcze do podjęcia nauki w języku polskim, o których mowa w przepisach odrębnych

jeżeli nie posiadają statusu członka rodziny osoby ubezpieczonej. Oznacza to, że obowiązek zgłoszenia tych osób do ubezpieczenia zdrowotnego jako ubezpieczonych, powstaje dopiero wtedy, gdy osoby te nie mogą zostać zgłoszone do ubezpieczenia również jako członkowie rodziny, za wyjątkiem małżonków, wobec których prawomocnym wyrokiem sądu orzeczono separację.

Osoba ubezpieczona – obowiązkowo lub dobrowolnie – [ma obowiązek zgłosić do ubezpieczenia członków rodziny.](#)

- Podstawa prawna

- Ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1009, z późn. zm.).
- Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1360, z późn. zm.).
- Ustawa z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2022 r. poz. 933, z późn. zm.).
- Ustawa z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2647, z późn. zm.).
- Ustawa z 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207, z późn. zm.).

- Ustawa z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2189, z późn. zm.).
- Ustawa z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 690, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2023 r. poz. 162, z późn. zm.).
- Ustawa z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2561, z późn. zm.).
- Ustawa z 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478, z późn. zm.).
- Ustawa z 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz. U. z 2020 r. poz. 7, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2022 r. poz. 1324, z późn. zm.).
- ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (Dz. U. z 2022 r. poz. z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 1949, z późn. zm.).